

Opinnäytetyö (AMK)

Suun terveydenhuollon ja bioanalytiikan

koulutusohjelma

2011

Carita Forssell ja Tarja Kannisto

YHDISTYKSET HYVINVOINNIN EDISTÄJINÄ NAANTALIN SAARISTOSSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijät: Carita Forssell ja Tarja Kannisto

YHDISTYKSET HYVINVOINNIN EDISTÄJINÄ NAANTALIN SAARISTOSSA

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää millaisia näkemyksiä saaristolaisilla on yhdistyksen merkityksestä heidän hyvinvoinnilleen. Opinnäytetyö selvitti, mikä on yhdistysten merkitys hyvinvoinnin edistäjänä sekä sitä, mitä yhdistykseen kuuluminen merkitsee saaristolaisille ja mitä haasteita saaristolaisuus tuo yhdistystyölle. Opinnäytetyö on osa Paranee-hanketta. Aiheen esitteli meille Paranee-hankkeen projektipäällikkö.

Opinnäytetyö tehtiin laadullisella tutkimusotteella. Teoreettisena lähtökohtana käytettiin yleisiä hyvinvoinnin teorioita integroiden niitä yhdistystyöhön. Opinnäytetyössä lähdettiin liikkeelle aineistosta käsin, koska haluttiin tuoda esiin aineistosta nousevia asioita ja nimenomaan syrjäseutujen yhdistyksiin liittyviä asioita. Aineisto kerättiin haastatteleamalla yhdistysten jäseniä yksilöllisesti teemahaastattelun keinoin. Aineisto analysoitiin sisällön analyysillä.

Tulokset osoittivat, että yhdistystoiminta antaa ihmisille sisältöä jokapäiväiseen elämään ja uusia ihmiskontakteja. Yhdistystoiminta on ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia edistävää toimintaa. Yhdistyksessä toimiminen on lisännyt sosiaalisen elämän määrää ja laatua. Hyvinvointiin saaristossa kuuluu myös meri ja luonto, jotka näyttelevät suurta osaa saaristolaisten elämässä. Saaristossa on karut olosuhteet niin yksilöille kuin yhdistyksillekin. Koska kulkeminen ja hankalat matkat vesistön yli ovat sosiaalisen kanssakäymisen esteenä tai hidasteena, näkisimme tulevaisuudessa panostettavan juuri tähän asiaan saariston yhdistyksissä.

ASIASANAT: hyvinvointi, kolmas sektori, saaristo, sosiaalinen pääoma, yhdistystoiminta

Authors: Carita Forssell and Tarja Kannisto

ASSOCIATIONS PROMOTING THE WELFARE OF NAANTALI ARCHIPELAGO

Purpose of the thesis was to find out what kind of opinions islanders have about the associations significance on the behalf of their well-being. The thesis solved the effects about associations in promoting wellness and also what it means for the islanders to be an association member as well as what are the challenges islanders bring into the association. The thesis is a part of "Paranee" –programme. The subject was introduced to us by the Project Manager of "Paranee" –programme.

The thesis work has been produced with research approach. General theories of one's well-being were used as the theoretical starting point and integrate that within association work. The thesis was based on material for it was to bring forth issues emerging from the material and specifically related issues of the peripheral area's associations. The material was collected by individually theme interviewing some members of the associations. The material was analyzed using content analysis.

The results showed that association work offers people contents into their daily life. It also creates new relationships and contacts. Association activities are preventive functions as well as it promotes wellness. Taking action in an association has increased one's social life and life quality. Well-being in the archipelago includes the sea and nature which play a great deal in the islander's life. Conditions are rough in the archipelago as well for the individuals and associations. Travelling and difficult circumstances making the way over waters become a hindrance to the social life. We would like to see invested into this issue by the association's of the Naantali Archipelago.

INDEX TERMS: well-being, third sector, archipelago, social principal, association activities

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 YHDISTYKSET HYVINVOINNIN EDISTÄJINÄ NAANTALIN SAARISTOSSA	7
2.1 Naantalin saaristo	7
2.1.1 Projektit	8
2.1.2 Haastateltavat yhdistykset	10
2.1.3 Kolmas sektori	13
2.2 Yhteisöllisyys	15
2.2.1 Sosiaalinen pääoma	15
2.2.2 Yhdistyksen syntyminen	16
2.2.3 Yhteisöön kuulumisen vaikutus terveyteen	17
2.2.4 Kolmannen sektorin merkitys kuntalaisille	18
2.3 Hyvinvointi	20
2.3.1 Kolmas sektori hyvinvointipalvelujen tuottajana	22
2.3.2 Kolmas sektori hyvinvointipalvelujen täydentäjänä	23
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	24
4 TUTKIMUSAINEISTO JA – MENETELMÄ	25
4.1 Tutkimusmenetelmä	25
4.1.1 Teemahaastattelu	26
4.1.2 Sisällön analyysi	27
4.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	28
4.3 Tutkimusaineiston keruu	29
4.3.1 Haastattelut	29
4.3.2 Aineiston analyysi	31
5 TULOKSET	32
5.1 Hyvinvointi saaristossa	32
5.2 Yhdistykseen kuulumisen merkitys	34
5.3 Saariston tuomat haasteet yhdistystyölle	37
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	40
7 POHDINTA	45
LÄHTEET	47

LIITTEET

Liite 1: Haastattelurunko

Liite 2: Tutkimuslupapyyntö

1 JOHDANTO

Kansalaisille on tärkeää lähiyhteisöjen sosiaalinen tuki ja ihmisten keskinäinen huolenpito ja välittäminen. He eivät elä vain yhteiskunnan tuottamien palveluiden varassa. Yhdistykset voivat pitää yllä ja edistää hyvinvointivaltion arvopohjaa. Ne voivat toimia yhteiskunnan sisäisenä äänenä, joka kuuluu taloudellisten arvojen yli (Möttönen & Niemelä, 2005, 6.)

Tutkimus yhdistysten toiminnan mahdollisuuksista ja yhdistysten tulevaisuudesta saaristossa on ajankohtainen siksi, että yhdistyksillä eli kolmannella sektorilla on pelko kaupungin tuen vähenemisestä, koska terveydenhuollon määrärahat ovat vähentyneet taloudellisen tilanteen heikentyessä. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kahden Naantalin saariston yhdistyksen toimintaa ja sitä miten ne ovat mukana saariston hyvinvointia tukemassa.

Opinnäytetyö liittyy Paranee-hankkeeseen. Hanke on Naantalin kaupungin ja Turun ammattikorkeakoulun terveysalan yhteishanke, jonka isäntänä toimii Naantalin kaupunki. Hankkeessa selvitetään vuoden 2009 alussa tapahtuneen kuntaliitoksen mahdollisia hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä vaikutuksia kunta-laisten kokemusten ja käytettävissä olevien indikaattoreiden antaman tiedon valossa. Tässä opinnäytetyössä huomion kohteena on erityisesti Naantalin kaupunkiin liittyneiden saaristokuntien Rymättylän, Merimaskun ja Velkuan asukkaat. Projekti painottuu vuosiin 2009 - 2011. Näissä saaristokunnissa on erilaisia yhdistyksiä noin 30 kpl (Naantali.fi/yhdistykset).

2 YHDISTYKSET HYVINVOINNIN EDISTÄJINÄ NAANTALIN SAARISTOSSA

Tämän opinnäytetyön aiheen valintaa ohjasivat jo tehdyt projektityöt: Naantalin saariston hyvinvointikysely (Haapanen, H., Jalonen, U., Kannisto, T. & Koivumäki, O. 2011) ja Kolmannen sektorin rooli ja tulevaisuus saaristossa (Arvio, H. & Forssell, C. 2011). Aiheen valintaan vaikutti myös oma mielenkiinto yhdistystoimintaa ja vapaaehtoistyötä kohtaan. Olemme olleet vapaaehtoistyössä mukana ja koemme sen tärkeäksi. Toivomme, että nyky-yhteiskunnassa olisi vielä kolmannen sektorin tekijöitä. Kolmannen sektorin rooli ja tulevaisuusprojektityössä tuli esille se, että uusia innokkaita työntekijöitä tarvittaisiin yhdistyksiin, jotta työn jatkajia löytyisi.

Yksilön halu auttaa ja kantaa sosiaalista vastuuta kanssaihmisistä on arvokasta voimavaraa ja vaikuttaa vahvasti ihmisten hyvinvointiin. Kolmannesta sektorista on kehittynyt tärkeä palvelujen tuottaja, koska kunnallisten palvelujen tuottaminen on monissa kunnissa vähentynyt ja kuntaliitosten myötä matkat ovat pidentyneet. Naantalin kaupungilla on Saaristo-ohjelma vuosille 2010 - 2012, jossa yhtenä painopistealueena on yhdistystoiminnan tunnustaminen saariston voimavaraksi ja yhdistysten toiminnan tukeminen (Naantalin kaupungin saaristo-ohjelma 2010–2012,18).

2.1 Naantalin saaristo

Naantalin saariston väkiluku oli tilastokeskuksen mukaan 31.12.2008: Rymättylä 2165, Merimasku 1659 ja Velkua 264. Koko Naantalin asukasluku on 18525, Kanta-Naantalin osuus on 78,2 %, Merimaskun 8,9 %, Rymättylän 11,5 % ja Velkuan 1,4 %. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan näiden kuntien väkiluvut kasvavat seuraavien vuosien aikana. Vuonna 2015 kuntien yhteenlaskettu väestö tulee saavuttamaan 20 000 asukkaan rajan. Vapaa-ajan asuminen on näissä kunnissa merkittävää. Loma-asuntoja on Naantalissa 458, Merimaskussa 880, Rymättylässä 2161 ja Velkualla 502. Nykyisin näistä suuri osa on tosi-

asiallisesti ns. kakkosasuntoja. Ulkokuntalaisia vapaa-ajan asukkaita alueella on yhteensä noin 6000. Matkailijoiden määräksi voi arvioida vähintään 500 000 vuodessa. Nämä pidemmän tai lyhyemmän aikaa alueella oleskelevat lisäävät huomattavasti sekä yksityisten että julkisten palvelujen kysyntää. Saaristossa yleiset kulkuyhteydet voivat olla hyvinkin hankalia. Joistakin saarista on vain lauttayhteys mantereelle tai talvisin ilmatyynyalus. (Naantalin kaupungin saaristo-ohjelma 2010–2012.)

Varsinkin ulkosaarelaiset ovat liikenneyhteyksien ulottumattomissa kelirikkokautena: usein ilmatyynyalus makaa huollettavana, välillä tilattuja vuoroja ei ole tullut lainkaan, välillä taas matkustajat on jätetty yksin väärälle saarelle. Joku ei uskalla lähteä lainkaan, etteivät eläimet kuole, jos kotiinpaluu ei onnistukaan. (Turun Sanomat, 7, 7.3.2011.)

2.1.1 Projektit

Rymättylässä oli Paranee-hankkeeseen liittyvä ryhmähaastattelu syksyllä 2010. Ryhmähaastattelun järjesti Paranee-hankkeen projektipäällikkö. Sinne oli kutsuttu Naantalin saariston yhdistysten puheenjohtajat ja sihteerit. Aiheena oli yhdistysten tulevaisuus ja toiminta saaristossa. (Arvio & Forssell, 2011.)

Arvio & Forssellin projektityön tavoitteena oli kerätyn aineiston avulla kartoittaa yhdistysten toimintaa saaristossa nyt ja tulevaisuudessa, sekä saada tietoa mitä kaupungin tulisi tehdä, jotta yhdistyksillä olisi edellytyksiä jatkaa toimintaansa. Merkittävää tässä haastattelussa oli, että yhdistykset olivat tämänhetkiseen toimintaansa tyytyväisiä ja näkivät toiminnan melkein samanlaisena tulevaisuudessakin, jos edellytykset siihen ovat olemassa. Ongelmaksi koettiin välimatkat ja yleisesti teiden kunnossapito. Nämä seikat vaikuttivat siihen, kuinka aktiivisesti ihmiset liikkuvat. Suuri ongelma oli uusien jäsenten saaminen mukaan toimintaan. Tarvittaisiin aktiivisia vetäjiä, etenkin liikuntaharrastuksiin. Harrastusiloja myös kaipailtiin enemmän. Kaikesta huolimatta yhdistykset olivat innokkaita, positiivisia ja niissä suunniteltiin uusia projekteja ja toimintamuotoja. (Arvio & Forssell, 2011.)

Yhdistysten toiminta nähtiin tärkeänä saaristolaisten hyvinvoinnille. Ne ylläpitävät kotiseutu itsetuntoa ja yhteenkuulumisen tunnetta. Kaupungin osuutta toiminnan mahdollistajana ei niinkään nähty rahavirtana, vaan konkreettisina toimina. Päällimmäiseksi nousi toimintatilojen puute ja olemassa olevien tilojen kunnossapito ja korjaus. Kaivattiin myös sähköistä ilmoitustaulua kunnan verkkosivuille, joissa yhdistykset voisivat ilmoittaa tapahtumistaan ja samalla saada tietoa muiden yhdistysten toiminnasta. Haluttiin korostaa, että kaupungin palvelut eivät ole vain koulu-, terveys- ja sosiaalipalveluja, vaan tasavertaisen yhdistystoiminnan tukemista kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kaupungin ja saaristokuntien yhdistysten hyvä vuoropuhelu alueitten kehittämisessä sekä yhdistysten toiminnan tukeminen, arvostaminen ja hyvinvointimerkityksen korostaminen lisäsivät myös uusien asukkaiden ja sitä myötä yhdistysten uusien jäsenten mielenkiintoa kotiseutunsa ylläpitämisessä. Haluttiin myös tasa-arvoista kohtelua kaikkien eri harrastusmuotojen välillä erityisesti tilojen käytössä. (Arvio & Forssell, 2011.)

Toinen Naantalissa syksyllä 2010 toteutettu projekti oli Naantalın saariston palvelutyytyväisyyskysely. Kunta- ja palvelurakenne uudistuivat lailla vuonna 2007 (9.2.2007/169). Lain tavoitteena on tehostaa kuntien toimintaa ja palveluiden rakenteita, jotta kaikki lain määräämät palvelut voitaisiin järjestää. Tämä lakiuudistus on ollut pohjana myös Naantalın ja sen lähikuntien Merimaskun, Velkuan ja Rymättylän yhdistymiselle 1.1.2009. Kuntien yhdistymissopimuksessa sovittiin, että Naantalın kaupungin saaristokuntia kehitetään jatkossa saaristohjelman mukaisesti. Saariston palvelutyytyväisyyskyselyn avulla pyrittiin selvittämään, onko kuntaliitos asukkaiden mielestä vaikuttanut heidän hyvinvointiinsa, terveyteensä ja eri palvelujen saatavuuteen. (Haapanen ym., 2011.)

Kyselyn perusteella Naantalın kaupunki saa tietoa asukkaidensa mielipiteistä koskien palvelujen järjestämistä sekä alueiden kehittämis ehdotuksia. Kyselyn vastausten perusteella Naantalın kaupunki pyrkii vaikuttamaan tekijöihin, joiden saaristokuntien asukkaat kokevat nyt vaikeuttavan elämäänsä. Tulokset antavat myös aineistoa Naantalın hyvinvointisuunnitelmaan ja kaupungin toiminnan kehittämiseen. (Haapanen ym., 2011.)

Kyselyn vastausprosentti jäi alhaiseksi, noin 6 %:iin. 61,6 % kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että kuntaliitoksella ei ole ollut vaikutusta omalle hyvinvoinnille. Palvelujen järjestämiseen oltiin yleisesti tyytyväisiä, vaikka kritiikkiä saivat mm. liikenneyhteydet sekä terveystalvasta hammashoito. (Haapanen ym., 2011.)

Kirjaston palvelut saivat kiitosta lähes kaikilta vastaajilta. Samoin kulttuuripalveluihin oltiin 80 %:sti tyytyväisiä. Nuorisotoimeen oltiin jonkin verran tyytymättömiä, lähinnä harrastuspaikalle kulkeminen tuotti vaikeuksia, jos ei ole autoa käytössä. Liikuntapalveluihin oli tyytyväisiä noin 75 % vastaajista. Yhdistysten tarjoamat liikuntapalvelut koettiin myös hyvänä lisänä kaupungin tarjoamiin palveluihin. (Haapanen ym., 2011.)

Liikenne nousi yhdeksi tärkeäksi tekijäksi kyselyssä. Liikenneyhteyksien säilyminen ja kehittyminen on merkittävä asia saaristossa asuville. Yhteysalusliikenne on elintärkeä saaristolaisille ja siihen toivottiin lisää vuoroja ja uusia linjoja. Palveluliikenteeseen kaivattiin myös lisää uusia vuoroja. Puutteelliset liikenneyhteydet asettivat saaristolaiset eriarvoiseen asemaan kantanaantalilaisiin nähden. He eivät voineet osallistua kunnan eri osissa tapahtuviin harrastemahdollisuuksiin ja tapahtumiin yhtäläisesti. Liikenneyhteydet eivät kuitenkaan olleet muuttuneet kuntaliitoksen myötä, ne oli koettu puutteelliseksi jo aikaisemmin. (Haapanen ym., 2011.)

2.1.2 Haastateltavat yhdistykset

Eläkeliitto

Suomessa oli jo 60-luvulla joitakin eläkejärjestöjä, mutta niiden pääpaino oli enemmän kaupungeissa. Uuden eläkejärjestön syntyä esti ihmisten asuminen eri puolilla Suomea, eikä omien etujen ajamisen perinnettä ollut. Tosin talkoohenki ja lähimmäisen auttaminen olivat tuttuja ja itsestään selviä asioita. Kansanedustaja Katri-Helena Eskelinen oli Eläkeliiton keskeinen henkilö. Hänen mielestään oli selvä, että maahan piti saada etujärjestö, johon maaseudun arvot omaksi tuntevat ihmiset voisivat liittyä. Alusta saakka oli selvää, että uudesta

liitosta tulisi sitoutumaton. Asiaa alettiin viemään eteenpäin ja Eläkeliiton perustava kokous pidettiin 26.2.1970 Helsingissä. Se tuli myös olemaan liiton kotipaikka. Keskeisen sijainnin perusteluna oli se, että liiton edunvalvonta tulisi olla jatkuvasti yhteyksissä eduskuntaan ja ministeriöön. Eläkeliitto merkittiin yhdistysrekisteriin 15.9.1970. Eläkeliitto ottaa voimakkaasti kantaa asioihin, esimerkiksi vuonna 1971 oli taistelu kansaneläkkeen puolesta. Liitto järjestää jäsenilleen virkistys- ja kurssitoimintaa ja liiton lehti syntyi vuonna 1972. Eläkeliitto on myös kansainvälisessä toiminnassa mukana. Lähimmäisestä välittäminen ja auttamisen halu on ollut aina jäsenille tärkeää. Eläkeliittolaiset ovat kautta aikojen auttaneet ikätovereitaan. On vierailtu yksinäisten luona, autettu kauppaasioissa ja kyyditsemisessä. Syynä avuntarpeeseen on ollut yhteiskunnan tiukka talous. Kolmannen sektorin eli erilaisten kansalaisjärjestöjen voima on siinä, että ne pystyvät tuottamaan myös sellaisia palveluja, joita julkinen yhteiskunta ei voi saada aikaan edes suurella rahalla. Eläkeliitto pyrkii tuomaan oman lisäyksen yhteiskunnan palveluihin inhimillistämällä niitä. Liitolla on myös paljon erilaisia hankkeita. Esimerkiksi vuonna 1995 oli hanke nimeltään ”Yhtä äkkiä yksin”- leskeyden kohtaaminen. Vuodesta 1970 on Eläkeliitossa eletty suomalaista menestystarinaa. (Eläkeliiton menestystarina, 2000, 8–126.)

Eläkeliiton Rymättylän yhdistys ry: Yhdistyksen tarkoitus on eläkeläisten ja eläketurvaa tarvitsevien henkisten ja aineellisten etujen valvominen sekä heidän asemassaan ilmenevien epäkohtien korjaaminen. Jäsenmäärä oli viime vuoden lopussa 330 henkilöä. Varsinais-Suomen piirissä on Eläkeliiton yhdistyksiä 45 kpl. Yhdistyksessä pidetään kuukausikokouksia, joissa on luento jostakin ajankohtaisesta aiheesta. Liikunta näyttelee suurta osaa yhdistyksen toiminnassa. Yhdistyksessä on toimiva laulukuoro. Erilaisia matkoja tehdään koti- ja ulkomaille. Vapaaehtoistyötä on myös yhdistyksen sisällä. Rymättylässä olevan palvelutalo Katavakodin asukkaita käydään ulkoiluttamassa kerran kuussa. (Liisa Suomi, e-mail, 2011.)

Marttaliitto

Marttaliitto perustettiin keväällä 1899. Aluksi nimi oli ”Sivistystä kodille”. Venäjän tsaari ei antanut lupaa järjestön perustamiseen. ”Martat” muutettiin järjestön nimeksi, koska se viittasi uskontoon. Aluksi kokouksissa oli mukana poliisi. Järjestön perusti Lucina Hagman, jonka tarkoituksena oli sivistää kansaa naisten avulla. Järjestö kasvoi nopeasti ja sitä kannustettiin kovasti perustamaan alajaostoja. Liitolla oli oma lehti, jonka nimi oli Emäntälehti. Se alkoi ilmestyä vuonna 1902, nykyään lehden nimi on Martat. (Martat, 2011.)

Suomen itsenäisyyden jälkeen Martat oli suurin kotitalousneuvontaa antava järjestö. Suomalainen emäntä opetettiin ansaitsemaan taskurahaa kanankasvatuksella, mehiläistenhoidolla, käsitöillä tai voita myymällä. Järjestettiin kodinhoitokursseja ja ruokailutottumuksia haluttiin terveellisempään suuntaan. Toisen maailmansodan jälkeen järjestö keksi keinoja aineellisen puutteen torjuntaan. 50-luvulla keskityttiin kodin talouteen, 60-luvulla yritettiin pysyä nopean koneistumisen vauhdissa, 70-luvulla korostui terveys ja hyvinvointi. Martat julkaisivat paljon terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää kirjallisuutta. 80-luvulla oli nuorten kanssa kehitys yhteistyöteemoja, 90-luvulla panostettiin talous- ja velkaneuvontaan ja 2000-luvulla teemana oli maahanmuutto. Tänä päivänä Marttaliitto jatkaa alkuperäistä konseptiaan, mutta nykypäivän vaatimusten mukaan. Järjestön jäsenmäärät ovat nousussa. (Martat, 2011.)

Velkuan Marttayhdistys: Velkuan Martat on perustettu 1958. Vuonna 2010 jäsenenä yhdistyksessä oli 30 henkilöä. Velkuan Martoilla on säännöllisin ajoin hallituksen kokouksia. Heillä on myös erilaisia teemailtoja ruuan ja tarinoiden kera. Joka vuosi pidetään huutokauppamyymäiset, jonne ihmisiä tulee hyvinkin kaukaa. Martat jakavat myös kotitalousstipendejä. Yhdistys tekee virkistysmatkoja ja risteilyjä. (Ulla Asunta, e-mail, 2011.) Martat edistävät kotien ja perheiden hyvinvointia sekä kotitalouden arvostusta (Martat, 2011.)

2.1.3 Kolmas sektori

Eri sektoreiden roolit eivät ole pysyviä, vaan ne muuttuvat yhteiskunnan muuttuessa. Kaikkia sektoreita tarvitaan. Ne tukevat toinen toisiaan. (Lundberg, 2003, 30.)

Ensimmäinen sektori eli julkinen sektori

Julkinen sektori vaikuttaa meihin lukuisilla tavoilla kehdestä haetaan. Julkinen sektori on kuntien ja valtioiden omistuksessa. Siihen lasketaan myös kuuluvan kansaneläkelaitokset, kuntayhtymät, liikelaitokset ja valtionyhtymät. Julkinen sektori rahoitetaan osittain verorahoilla. On katsottu, että julkinen sektori huolehtii parhaiten sekä valtion sisäisestä että ulkoisesta järjestyksestä ja turvallisuudesta. Näihin toimijoihin kuuluvat oikeuslaitos, poliisi ja armeija, osa koulutuksesta, terveydenhuollosta ja ympäristönsuojelusta, jopa teollisuudesta, etenkin puolustusteollisuudesta, tiedotus-, viihde- ja liikennetoiminnasta. Julkisen sektorin tarjoamat palvelut ovat lakisääteisiä. Ne kuuluvat kansalaisten sosiaaliin perusoikeuksiin, jotka pohjaavat demokraattisiin päätöksentekoprosesseihin. (Mykkänen & Hänninen, 2007, 14.)

Toinen sektori eli yksityinen sektori

Yksityisellä sektorilla tarkoitetaan yksityiseen omistukseen ja yritystoimintaan perustuvaa osaa yhteiskunnasta. Osa yksityissektorista perustuu voiton maksimoimiseen. Yksityissektorin toimijoita ovat toiminimet, avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt, osakeyhtiöt, pörssi-yhtiöt ja julkiset osakeyhtiöt. (Wikipedia, 2011.)

Kolmas sektori eli yhdistykset

Käsite kolmas sektori on peräisin 1960-luvulta Yhdysvalloista. Sen alkuperäisenä esittäjänä pidetään Amitai Etzionia. (Kans.jyu =Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali, Jyväskylän yliopisto, 2011.) Kolmannen sektorin käsite vakiintui käyttöön 1970 -luvulla Suomessa ja koko Euroopassa. Yhdistymisvapaus ja

vastuu lähimmäisestä ja vapaaehtoinen kansalaistoiminta kuuluvat suomalaisen yhteiskunnan perinteisiin. (Jurvansuu, 2002, 10.)

Vapaaehtoistyössä auttajan motiivi pohjautuu ajatukseen, että hän voi olla avuksi ja oppii samalla itsekin jotakin tärkeää. Vapaa-ajan idea on historiallisesti ajatellen myöhäistä perua. Vapaaehtoistyöstä voitiin puhua vasta, kun työ ja vapaa-aika pystyttiin erottamaan toisistaan. Vapaaehtoistyössä uutta oli se, että huolenpito ulotettiin aivan vieraisiin ihmisiin, ei vain oman heimon jäseniin. Uutena tuli myös se, että auttaja ei niinkään noudata ulkoisia paineita ja velvollisuuksia, vaan omaa sisäistä ääntään. (Eskola & Kurki, 2001, 10, 95.)

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan markkinoiden ja kotitalouksien väliin jäävää aluetta, jolla toimitaan vapaaehtoistyön ja -toiminnan ja kansalaisuusaktiivisuuden puitteissa. Kolmanteen sektoriin lasketaan myös usein erilaiset organisoiutumattomat ja vapaamuotoiset kansanliikkeet tai muu kansalaisten spontaani yhteistoiminta. Kolmatta sektoria edustavat järjestöt ovat usein syntyneet aatteellisista lähtökohdista ja niiden toiminta pohjautuu kansalaisten yhdistymisvapaudelle. (Jurvansuu, 2002, 10.) Suomessa, jossa on noin 5 miljoonaa asukasta, on noin 105 000 rekisteröityä yhdistystä. Niiden lisäksi on myös lukematon määrä erilaisia rekisteröimättömiä ryhmiä ja kansalaistoimintaa. (Kinnunen & Laitinen, 1998, 17; Hietanen ym., 2000, 5.) Kolmannen sektorin nimikkeet vaihtelevat eri maissa. Helander on kuvannut niitä asetelmassa 1.

Asetelma 1. Sektorinimikkeet eri maissa ja niiden tieteenalainpaineinen tausta.

Sektoria kuvaava termi	Maa	Esimerkkejä aloista, joilla termiä käytetään
Voittoa tavoittelematon	USA	sosiaalitieteet
Riippumaton	Iso-Britannia, USA	politiikkatieteet
Hyväntekeväisyys	Iso-Britannia	sosiaalitieteet
Vapaaehtoinen	Ruotsi, Norja, Tanska, Iso-Britannia	sosiaalitieteet, politiikkatieteet
Aatteellinen	Ruotsi	sosiologia, politiikkatieteet
Sosiaalitalous	Ranska, Italia	taloustieteet, sosiaalitieteet
Kolmas	Suomi	sosiaalitieteet, politiikkatieteet
Ei-valtiollinen, Ei-julkinen	Iso-Britannia	sosiaalitieteet
Verovapaa	USA	taloustieteet
Epävirallinen	Suomi (kehitysmaat)	sosiaalipolitiikka, (kansantaloustiede)
Kansanliike	Ruotsi	sosiologia, politologia
Kansalaisyhteiskunta	useat maat	sosiologia, politologia

(Helander, 1998, 34–35.)

2.2 Yhteisöllisyys

2.2.1 Sosiaalinen pääoma

Yhteisöllisyys ja sen jäsenten välinen vuorovaikutus synnyttävät sosiaalista pääomaa, joka voidaan ymmärtää sellaisina yhteisöllisinä piirteinä, jotka vahvistavat yhteisön toimintaa edistävää *luottamusta, vastavuoroisuutta ja verkostoitumista*. Sosiaalinen pääoma on sekä koko yhteisön että yksilön voimavara. Se tehostaa tavoitteiden saavuttamista ja se on kumulatiivinen: se kasvaa, kun sitä

käytetään. Sosiaalisella pääomalla voi olla myös kielteisiä vaikutuksia. Jos yhteisöllisyys ei siedä erilaisuutta, se voi olla myös sulkevaa ja kapeuttavaa. Tiiviit sosiaaliset suhteet voivat aikaansaada ei toivottuja ilmiöitä kuten kiusaamista, kateutta ja kuppikuntaisuutta. (Hokkanen ym., 1999, 18; Uta =Tampereen yliopisto, 2011.). Putnam tarkoittaa sosiaalisella pääomalla kansalaisten keskinäistä luottamusta, normeja ja verkostoja, jotka parantavat yhteiskunnan toimintaa (Hyyppä, 2002, 50).

2.2.2 Yhdistyksen syntyminen

Sosiaali- tai terveysjärjestön syntyminen paikkakunnalle kertoo ja jäsentää jonkin sosiaalisen tai terveydellisen ongelman. Järjestön tai yhdistyksen perustaa jokin ihmisryhmä (joko potilas/asiakas tai läheinen) ja olemassaololle on toimintatarve. Eli ensimmäinen vaihe on kansalaislähtöisen äänen kuuluminen. Seuraavassa vaiheessa sairaus, vamma tai sosiaalinen ongelma saa muodon ja oikeutuksen yhteiskunnassa, se tunnustetaan. Sitten tapahtuu kansalaislähtöisen vapaaehtoistoiminnan synty. Usein järjestön osuus saa jäädäkin tähän, mutta voi johtaa myös kansalaislähtöiseen palvelun tuottamiseen, joko olemassa olevien palveluiden rinnalle tai kehittämällä uusia palveluita. (Möttönen & Niemelä, 2005, 57–58.)

Möttösen mukaan kansalaisjärjestöt ovat taloudellisesti merkittäviä toimijoita. Ne tuovat yllättäen paikalliseen ja alueelliseen toimintaan rahaa euroina EU:sta, sen rakennerahastoista. (Möttönen & Niemelä, 2005, 22.) EU-hankkeet tullaan toteuttamaan jatkossakin siltä pohjalta, että niiden toteuttajina toimii joukko viranomaisia, yrityksiä ja yhdistyksiä, siis kolmannen yhteiskuntasektorin toimijoita (Helander & Laaksonen, 1999, 75.)

Anitta Raitanen, Kansalaisareenan toiminnanjohtaja, kertoi MTV3:n aamutelevisiossa 1.12.2010, että vapaaehtoistyö on suomalaisen yhteiskunnan kivijalka. Hän kertoi edelleen, että 36 % suomalaisista tekee vapaaehtoistyötä ja että 60 % tekisi, jos kysyttäisiin. Palkaksi toivottiin vain kiitosta ja huomioimista.

2.2.3 Yhteisöön kuulumisen vaikutus terveyteen

Markku T. Hyypä on vertaillut yhteisöpääoman, yhteisöön kuulumisen vaikutusta suomen- ja ruotsinkielisten terveyteen. Hän havaitsi, että epäluottamus heikentää terveyttä - jopa enemmän kuin liikapaino. Suomenkieliset ilmoittivat ruotsinkielisiä useammin, etteivät luota toisiin ihmisiin. Maamme ruotsinkielisillä näyttääkin olevan keskinäistä luottamusta enemmän kuin valtaväestöllä, minkä Hyypä uskoo olevan Suomen ruotsinkielisten elämän eliksiirin selitys. Ero näkyy myös aktiivisessa osallistumisessa vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan. Hyypän teoksessa todetaan myös, että tiheä sosiaalinen verkosto suojaa demencialta. Tyydyttävät ihmissuhteet ovat tärkeitä, sillä sukulaisten ja ystävien tiheällä vierailulla ei ollut samaa vaikutusta kuin yhteydenpidon laadukkuudella. Norjassa havaittiin, että vähäinen sosiaalinen osallistuminen liittyi lisääntyneeseen kuolleisuuteen. (Hyypä, 2002, 60–61.)

Kommunistimaiden luhistumisen jälkeen todettiin kuolleisuuden valtava lisääntyminen, etenkin Venäjällä miesten keskuudessa. Väestötieteellisesti tapahtumaa on selitetty mm. sosiaalisen pääoman katoamisella. New Russian Barometer -selvityksessä sosiaalinen pääoma pelkistettiin yhteen kysymykseen: ”Kenen puoleen käännyt kaikkein ensimmäisenä ongelmassasi?” Tulokset osoittivat, että sosiaalisten verkostojen puuttuminen liittyi venäläisten huonoon terveyteen ja fyysisen toimintakyvyn alenemiseen. Tutkimuksen johtopäätös on, että luottamuksellisella kansalaisaktiivisuudella ja terveydellä on kiinteä yhteys. Sosiaalinen pääoma lisää fyysistä ja psyykkistä terveyttä enemmän kuin inhimillinen pääoma. Inhimillinen pääoma tarkoittaa tietoja, taitoja, kykyjä ja ominaisuuksia, jotka edesauttavat ihmisen sosiaalista ja taloudellista hyvinvointia. Hyypä mainitsee kirjassaan, että terveyden edistämisen painopiste tulisi siirtää yksilökeskeisestä terveystyöstä tukemaan vapaaehtoista osallistumista seura-, kerho-, ryhmä- ja harrastustoimintaan. Hän arvioi, että sosiaaliseen pääomaan ja yhteisöllisyyteen sijoittaminen on vähintään yhtä tehokasta kuin hoitojärjestelmän parantaminen tai tavanomainen lääketieteellinen hoito. (Hyypä, 2002, 62, 139–140.)

2.2.4 Kolmannen sektorin merkitys kuntalaisille

Kolmannen sektorin kehittymisen kannalta on olennaista, toimiiko se kansalaisten luovuuden kanavana ja sille toteutumisen mahdollisuuksia luovana alueena. Jos näin on, niin hyvinvointiratkaisut hyötyisivät juuri ruohonjuuritason uusista ideoista. Kun yhteiskunnassa tapahtuu jatkuvasti nopeita muutoksia, yhdistykset mukailevat kehityksen valtavirtaa, mutta myös antavat äänen maan hiljaisille ja tuovat syrjäytettyjen näkemyksiä päätöksentekijöille. Yhdistyslaitos nähdään kunnan vahvuutena ja demokratiaan kuuluu kyky kuunnella kunnassa toimivia erilaisia yhdistyksiä. (Siisiäinen, 2002, 3, 177.)

Ihmisten yhteistoiminta halutaan joskus tulkita yksilön ja yhteiskunnan kehittämisen näkökulmasta. Jos ihminen haluaa osallistua yhdistystoimintaan kehittäkseen itseään, sen ajatellaan tuottavan voimavaroja, jotka ovat yhteiskunnan käytettävissä. (Hänninen ym., 2003, 7.)

Aiemmin mainituissa tutkimuksissa on tullut esille, että vapaaehtoistyölle on tarvetta ja ihmisillä on halu toimia erilaisissa yhdistyksissä. Monessa kunnassa tämänhetkiset säästölinjat aiheuttavat sen, että kunnan palveluja supistetaan. Silloin kolmannen sektorin työllä on suuri merkitys kansalaisille, sillä kolmannella sektorilla on mahdollisuus myös työllistää työttömiä ihmisiä.

Tutkimus, jonka tarkoituksena oli selvittää maaseutukuntien kolmannen sektorin kanssa tekemän yhteistyön luonnetta ja laajuutta sekä sitä, millaisena toimijana kolmas sektori nähdään maaseutumaisissa kunnissa, perustuu kahteen aineistoon: keväällä 2008 tehdyn sähköisen kyselyn avulla koottuun aineistoon sekä syksyn 2008 ja talven 2009 aikana kunnissa ja järjestöissä tehdyillä teemahaastatteluilla kerättyyn aineistoon. Tutkimuksen tavoitteena oli hahmottaa, mitä palveluja maaseudulla toimivat järjestöt tuottavat ja mitä yhteiskunnallisia, taloudellisia, juridisia, poliittisia, kulttuurisia tai sosiaalisia tekijöitä tulee ottaa huomioon, kun puhutaan maaseutumaisissa kunnissa kolmannen sektorin roolista ja tehtävistä kunta- ja palvelurakenteen muuttuessa. (Pihlaja, 2010, 9–17.)

Tutkimuksen tuloksena järjestöjen ja vapaaehtoistoiminnan merkitys todetaan tärkeäksi kunnissa. Kolmas sektori on myös ennalta ehkäisevää ja hyvinvointia

tukevaa toimintaa. Tulevaisuudessa kuntien budjettivarat riittävät ehkä vain la-
kisääteisiin asioihin. Tutkimuksessa todetaan myös, että kolmannen sektorin
roolin kasvua jarruttaa eniten rahoituksen vähyys, järjestöväen ikääntyminen ja
pula aktiivisista toimijoista. Ongelmana ovat myös monesti pitkät välimatkat ja
harva asutus. (Pihlaja, 2010, 65.)

Vuosi 2001 oli Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälinen vapaaehtoistoimin-
nan teemavuosi. Teemavuoden kunniaksi teetettiin Taloustutkimus Oy:llä tutki-
mus kansalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan.
Tutkimuksen nimi oli Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihan-
teita vai todellisuutta. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää suomalaisten
osallistumista ja asennoitumista vapaaehtoistoimintaan. Tutkimus kattoi tuhan-
nen suomalaisen haastattelun. Tuloksissa näkyi halukkuus osallistua vapaaeh-
toistyöhön. Kokonaisuudessaan tulokset antavat positiivisen kuvan suomalais-
ten osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Tämä kertoo suomalaisten keski-
näisestä osallisuudesta, aktiivisuudesta ja luottamuksesta. Vapaaehtoistoiminta
on siis yksi dynaaminen pohja, jolle sosiaalinen pääoma ja sitä kautta aktiivinen
kansalaisyhteiskunta voi rakentua. Tämän tutkimuksen valossa voidaan sanoa,
että vapaaehtoistoiminta suomalaisen kansalaisyhteiskunnan rakennusainek-
senä ei ole vain ihanteita, vaan myös todellisuutta ja kanavoimatonta potentiaa-
lia. (Yeung, 2002.)

Marianne Nylund on tehnyt tutkimusta suomalaisista oma-apuryhmistä ja va-
paaehtoistyöntekijöistä sekä keskinäisestä tuesta että vapaaehtoistoiminnan
moninaisuudesta. Hänen tutkimuksensa tavoitteena on ollut käsitteellistää kes-
kinäisen tuen ja vapaaehtoistoiminnan ilmiötä. Tutkimustulokset osoittavat, että
vapaaehtoisjärjestöt eivät edusta yhtä yhtenäistä ilmiötä. 1990-luvun suomalais-
ta kolmatta sektoria voi kuvailla sekoituksena motiiveita (individualistinen-
altruistinen-yhteisyys), monipuolisena vapaaehtoistoimintana (yksilö-, ryhmä-,
järjestötehtäviä), useina järjestötyyppeinä ja oma-apuryhmätyyppeinä. (Nylund,
2000, 12.)

Yhdistystoiminnan kehittämisessä on tärkeä muistaa, keitä varten se on ole-
massa. Toiminnan lähtökohtana on oltava kansalaisten tarpeet. Toimiva yhdis-

tys vaatii konkreettista työtä ruohonjuuritasolla. Ihmisten kuunteleminen ja välittäminen ovat ensisijaisessa asemassa. Yhdistyksen tehtävänä on puolustaa heikompiosaisia ja vaikuttaa heidän hyvinvointinsa parantumiseen. (Roivainen, 2001, 89–90.)

Kun muodostetaan suuria hallinto- ja tuotanto-organisaatioita, lisääntyvät myös niiden hallintaongelmat. Vaarana tällöin on, että ne etäännyvät kansalaisista ja palveluiden käyttäjistä. Uudistuksissa unohdetaan herkästi kansalaisten tunne- ja kokemusmaailma. Muutoksia toteuttaessa on tuettava paikallista yhteisöllisyyttä. Uudistuksissa tarvitaan henkilöitä, jotka pitävät esillä yhteisöllisyyden ja kansalaisyhteiskunnan näkemystä. Järjestöillä on tässä merkittävä tehtävä. (Möttönen & Niemelä, 2005, 207.)

2.3 Hyvinvointi

Filosofi Aristoteles piti ihmisen päämääränä pyrkimystä onneen (eudaiamonia), joka nykykielellä tarkoittaa hyvää elämää tai hyvinvointia. Kuvatessaan inhimillistä toimintaa ja ihmisen ominaisuuksia Aristoteles asettaa kuvauksensa onnen tavoittelun ikeen alle. Mikä on ihmisen lajityypillinen päämäärä? Suuri joukko ihmisiä sanoo sen olevan onnellisuus ja että jokaisella on sama tavoite pyrkiä onneen yksityisesti tai yhdessä muiden kanssa. Teoksessaan Retoriikka Aristoteles kuvailee, mistä hyvinvointi koostuu. Hyvinvoinnissa on oleellista terveyden säilyminen ja hyvät ystävät. Ystävän Aristoteles määrittelee ”ihmiseksi, joka toimii kanssaihmissä kiinnostavan asian hyväksi. Ihmisellä, jolla on monta kuvatun kaltaista kelpo ystävää, on onni hallussaan.” Kuvatessaan ystävyysuhdetta Aristoteles alkaa lähestyä yhteisöllisyyden ominaisuuksia. Aristoteles saattoi olla ensimmäisiä vapaaehtoisen yhteistoiminnan puolestapuhujia määrittellessään pysyvän hyvinvoinnin ehtoja. (Hyypä, 2002, 29-30.)

Hyvinvointi käsittää seuraavia asioita: terveys, elinolot, toimeentulo, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen ja onnellisuus. Perinteisesti hyvinvoinnin osatekijät on jaettu karkeasti kolmeen kokonaisuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin sekä koettuun hyvinvointiin. Terveyseroilla tarkoitetaan sosioekonomisten ryhmien välisiä eroja sairastavuudessa, kuolleisuudessa ja koetussa

terveydessä. Materiaalisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan elinoloja ja toimeentuloa. Koettu hyvinvointi eroaa monella tapaa materiaalisesta hyvinvoinnista. Ihmisen tyytyväisyyttä elämäänsä määrittävät terveys ja materiaallinen elintaso, mutta myös yksilön oletus siitä, millainen hänen terveytensä ja materiaallinen elintasonsa tulisi olla. Ikäänsä nähden hyväkuntoinen kokee yleensä terveytensä hyväksi, vaikka iän tuomia vaivoja olisikin. Niukatkin elinolot koetaan usein tyydyttäväiksi, mikäli ne vastaavat ympäröivän yhteisön elintasoja, eikä henkilö odota parempaa tai tiedä paremmasta (Vaarama ym., 2010, 12–13.)

Ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointiin sekä niiden vajeisiin vaikuttavat myös yleiset sosioekonomiset, kulttuuriset ja ympäristön olosuhteet, elinolot, sosiaaliset ja yhteisölliset verkostot, yksilön elämäntyyli ja yksilöön itseensä liittyvät tekijät. Näitä ovat myös arkiympäristöjen (mm. kotien, asuinalueiden, liikenteen, koulujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan toimintojen) sosiaaliset, biologiset ja kemialliset ominaisuudet sekä ihmisten keskinäinen sosiaalinen tuki. Kokonaisvaltainen käsitys hyvinvoinnista ja sen tukemisesta ja edistämisestä kattaa kaikki edellä mainitut osa-alueet. (Naantalinen hyvinvointikertomus 2010.)

Yhdistystoiminnan merkitys on suuri ja se aktivoi ihmisiä liikkeelle ja saattaa yhteen. Sillä on suuri merkitys ihmisten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn säilymiselle. Perinteinen, ihmisten vapaaehtoiseen yhdessä tekemiseen ja yhdessä oloon perustuva järjestötoiminta on juuri tällaista yhteisöllisyyttä ja ihmisten hyvinvointia monipuolisesti vahvistavaa toimintaa. (Pihlaja, 2010,87.)

Yhdistystoiminnan merkitys korostuu, kun kuntakoko kasvaa, palvelutuotannon järjestelmät monimutkaistuvat, kunnan talous tiukkenee ja vaatimukset palvelutuotannon tehostamiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi lisääntyvät (Pihlaja, 2010, 87). Pienten kuntien yhdistykset arvioivat pystyvänsä vaikuttamaan selvästi enemmän kunnan asioihin kuin suurissa kunnissa toimivat yhdistykset (Helander, 2004, 83).

Yhteisöllisyyden ja yksilöiden hyvinvoinnin välistä yhteyttä on tarkasteltu muutamissa kokeellisissa tutkimuksissa. Ihmisen hyvän terveyden kokemusta on pidetty hyvinvoinnin mittarina, sillä hyvinvoinnin mittaaminen on mahdollista vain kiertoteitse. (Hyyppä, 2002, 60.)

2.3.1 Kolmas sektori hyvinvointipalvelujen tuottajana

Reima Lundberg on tehnyt tutkimuksen Vaasan yliopistossa vuonna 2003 aiheenaan Kolmas sektori hyvinvointipalveluiden tuottajana. Lundberg lainaa tutkimuksessaan Zygmunt Baumania sanoin: ”Hyvinvointivaltion ansiosta ihmiset voivat nousta siivilleen. He ovat koulutettuja, terveitä, hyvin ruokittuja ja asuvat mukavasti. Hyvinvointivaltion ansiosta he katsovat pärjäävänsä ilman hyvinvointivaltiota.” Lundberg kuvaa tutkimuksessaan myös neljännen sektorin. Se koostuu organisoitumattomasta, mutta verkostoituneesta naapureiden, perhepiirien, kaveriporukoiden ja vastaavien ryhmien puitteissa toteutetusta vapaaehtoistoiminnasta. (Lundberg, 2003, 6.)

Monet uudet hankkeet ovat saaneet alkunsa kansalaisjärjestöjen toiminnan seurauksena. Kolmannen sektorin toimintatavoissa ja käytännöissä on kansainvälisesti ottaen eroja. Suomessa ja Ruotsissa ne ovat keskeinen kansanvallan osa. Lundbergin tutkimuksen tehtävänä on havaintojen ja ajatusten välisellä vuoropuhelulla yrittää löytää vastauksia siihen, mitä valmiuksia kansalaisjärjestöillä on vastata yhteiskunnan sille esittämiin haasteisiin hyvinvoinnin edistäjänä. Sosiaalisena yhteisönä kolmas sektori toimii arjessa tukeutuen kokemuspäiseen tietotaitoon. Tehokkaimmin yhdistysten toiminta toteutuu paikallistasolla. Samankaltaisessa elämäntilanteessa olevat tai samankaltaisia kokemuksia omaavat ihmiset tukevat toisiaan. Toiminta on saamista ja antamista. (Lundberg, 2003, 16.)

Vertaistukiryhmän merkitys on suuri potilaalle, joka läpikäy vakavaa sairautta. Potilas saattaa olla ensimmäistä kertaa sellaisten ihmisten seurassa, jotka todella ymmärtävät, mitä hän on kokenut. Ei ole väliä, miten kovasti hoitajat yrittävät olla empaattisia potilaille ja ymmärtää heidän kokemuksiaan, aina ymmärtäminen ei vain ole mahdollista. (Woodward, 2009, 57.)

Kolmas sektori on kehittymässä viimeiseksi turvaverkoksi niille kansalaisille, jotka ovat jostakin syystä syrjäytyneet yhteiskunnan hyvinvointipalveluiden piiristä. Kolmas sektori toimii muita sektoreita herkemmin heikompiosaiten hyväksi. On vaikea kuvitella millä muulla tavalla vanhusten, syrjäytyneiden ja muiden vähäosaisten hyvinvointi voitaisiin edes tyydyttävällä tavalla turvata. Lundberg toteaa tutkimuksessaan, että kolmannen sektorin rooli tulee kasvamaan yhteiskunnassamme ja että olemme valmiit antamaan sille riittävät resurssit toimintaan. Tutkimuksen perusteella kolmannen sektorin työllä on arvoa niille yhdistyksille ja yksittäisille ihmisille, jotka aktiivisesti osallistuvat sen toimintaan ja niille ihmisille, joita kolmas sektori auttaa jaksamaan eteenpäin elämässä. (Lundberg, 2003,30.)

2.3.2 Kolmas sektori hyvinvointipalvelujen täydentäjänä

Kolmas sektori kilpailuyhteiskunnan hyvinvointipalvelujen täydentäjänä tutkimuksessa kuvataan ja analysoidaan kolmannen sektorin eli julkisen ja yksityisen välimaastoon jäävien järjestöjen toimintaa suhteessa kuntaan, yksilöön ja yritystoimintaan erityisesti kilpailulainsäädännön näkökulmasta. Tutkimus oli rajattu koskemaan sellaisia sosiaali- ja terveydenhuollon rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä, jotka saavat julkista tukea toimintaansa. Tutkimuksen tulos oli, että kolmannen sektorin järjestöt tuottavat vaihtoehtoja julkisyhteisöjen hyvinvointipalveluille. Järjestöjen kautta julkisiin palveluihin on mahdollista saada laajempaa ulottuvuutta, kuten vertaistukea, mikä olisi muuten hankala toteuttaa. Sosiaali- ja terveyspalveluja järjestävät yleishyödylliset yhteisöt saavat tukea raha-automaattiyhdistyksen voittorahoista. Tutkimuksessa erilaiset järjestöt nähtiin tärkeiksi. Tänä päivänä yritetään entistä enemmän kovassa yhteiskunnallisessa kilpailussa sysätä vastuuta yhdistyksille ja järjestöille, koska rahat ovat loppumassa yhteiskunnan puolesta järjestettävästä toiminnasta. (Myllymäki, 2003, 77.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten yhdistystoiminnassa mukana oleminen vaikuttaa saaristolaisten hyvinvointiin. Opinnäytetyössä haastateltiin kahden eri yhdistysten jäseniä. Tarkoituksena oli perehtyä yhdistysten toimintaan ja siihen, kuinka jäsenet kokevat olevansa mukana saaristolaisten hyvinvoinnin edistäjinä.

Tutkimustehtävät ovat:

1. Mitä tarkoittaa hyvinvointi saaristossa?
2. Mitä merkitsee yhdistykseen kuuluminen saaristolaisen hyvinvoinnille?
3. Mitä haasteita saaristolaisuus tuo yhdistystyölle?

4 TUTKIMUSAINEISTO JA – MENETELMÄ

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on laadullinen tutkimus. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus tuo esiin laadun ja merkityksiä. Lähtökohtana tällaisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen. Aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisvalinnalla. Ajatellaan, että todellisuus on moninainen ja tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkija on sidoksissa arvo- lähtökohtiin, sillä arvot muovaavat sitä, miten tutkittavaa ilmiöitä pyritään ymmärtämään. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on löytää tai paljastaa tosiasioita pikemmin kuin todentaa jo olemassa olevia totuusväittämiä. (Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009, 160–161, 164.)

Hirsjärvi ym. (2009, 164) kirjoittavat, että laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tiedon keruussa suositaan ihmistä. Tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa enemmän kuin mittaamisella hankittuun tietoon. Ihminen nähdään lisäksi joustavana ja sopeutuvana muuttuviin tilanteisiin. Tutkittavien näkökulmat ovat tärkeässä roolissa ja laadullisessa tutkimuksessa suositaankin metodeja, joiden kautta tutkittavien ääni pääsee esille. Näitä ovat muun muassa teemahaastattelu, osallistuva havainnointi ja ryhmähaastattelut. Sen, mikä on tärkeää, määrittelevät tutkittavat. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti.

Laadullinen tutkimus on aina prosessi, joka elää tutkimuksen kulun mukaan. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruu, analyysi, tulkinta ja raportointi kietoutuvat yhteen. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään määrän sijasta

laatuun, ja siksi tutkimusotanta on usein varsin pieni. (Eskola & Suoranta 2008, 15–16,18.)

Laadullisessa tutkimuksessa lähdetään liikkeelle ilman ennakoasetuksia tai määritelmiä. Laadullisen tutkimuksen yhteydessä puhutaan usein aineistolähtöisestä analyysistä, joka tarkoittaa uuden tiedon rakentamista aineistosta lähtien, ikään kuin alhaalta ylöspäin. Aineistolähtöinen analyysi on hyvä vaihtoehto, kun tarvitaan perustietoa jonkin tietyn ilmiön olemuksesta. (Eskola & Suoranta 2008, 19.)

4.1.1 Teemahaastattelu

Haastattelu on yleisin tapa Suomessa kerätä laadullista aineistoa. Haastattelun tavoite on selvittää haastateltavan ajatuksia ja mielipiteitä sekä motiiveja. Haastattelun etuna on se, että pääsee kysymään haastateltavalta suoraan. Haastattelu on ikään kuin eräänlaista keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta. Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. (Eskola & Suoranta 2008, 85.)

Eskolan ja Suorannan (2008, 85) mukaan haastattelulle oleellisinta on, että se on ennalta suunniteltu, haastattelijasta lähtevää ja ohjaavaa. Haastattelijan tehtävä on pitää haastattelua yllä ja motivoida vastaajaa. Haastattelijan on tärkeä tuntee roolinsa sekä varmistaa tutkimuksen luotettavuus. Haastattelun avulla on mahdollista, että haastateltava nähdään aidosti subjektina, merkityksiä luovana ja aktiivisena osapuolena, joka voi tuoda itseään mahdollisimman vapaasti esille (Hirsijärvi & Hurme 2000, 48).

Teemahaastattelua tehtäessä lähdetään liikkeelle oletuksesta, että yksilö voi vapaasti tulkita kokemuksiaan, ajatuksiaan, uskomuksiaan ja tunteitaan oman elämysmaailmansa kautta, joten teemahaastattelu ei edellytä tiettyä kaikkien aikaansaamaa yhteistä kokemusta. Teemahaastattelussa kaikkein oleellisinta on se, että haastattelu etenee keskeisten teemojen mukaan. Kysymykset oh-

jaavat vastaajaa vastaamaan tutkimusta edistävään kysymykseen, kuitenkin antamatta ohjausta vastauksen sisällöstä. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 48.)

Teemahaastattelussa teema-alueet eli aihepiirit ovat etukäteen määrättyjä. Teemahaastattelussa oleellisinta ei ole kysymysten tarkka muoto tai niiden järjestys. Haastattelija pitää huolta, että etukäteen suunnitellut teemat käydään läpi ja tukena voi olla jonkinlainen rakenne. (Eskola & Suoranta 2008, 86.)

4.1.2 Sisällön analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysiin ei ole vain yhtä selkeää tapaa, vaan analysointimenetelmiä on monta, joista täytyy valita tutkimukseen sopivin (Eskola 2008, 134). Sisällön analyysi voidaan tehdä joko aineistolähtöisenä tai teorialähtöisenä. Aineistolähtöisessä analyysissä yritetään löytää aineistosta toiminnan logiikkaa tai tyypillistä ”kertomusta”. Teoriapohjainen sisällön analyysi tehdään pohjaten johonkin tiettyyn teoreettiseen lähtökohtaan ja teoria ohjaa vahvasti käsitteiden ja luokitusten määrittelyä. Tämä aineisto tehtiin induktiivisella eli aineistolähtöisellä sisällön analyysimenetelmällä, joka on yksi laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Sen avulla analysoidaan kirjoitettua ja suullista kommunikointia ja tarkastellaan asioiden sekä tapahtumien merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä. Tavoitteena sisällön analyysissä on ymmärtää millaisia merkityksiä tutkittavat antavat asioille, joita tutkitaan. Aineiston käsitteilyssä pyritään ymmärtämään tutkittava ilmiö suhteessa kontekstiin ja tutkittujen ilmiöiden erityispiirteisiin. Analysointi perustuu tutkijan ajatteluun ja pohdintaan. Kerätty aineisto tiivistetään, jotta tutkittavien ilmiöiden suhteet saadaan selville. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 105, 110.)

Sisällön analyysin tarkoituksena on saada tiivis ja yleisessä muodossa oleva kuvaus tutkittavasta ilmiöstä eli saada aineisto selkeään sanalliseen muotoon, kuitenkin kadottamatta informaatioita. Sisällön analyysillä aineisto saadaan järjestettyä johtopäätöksiä varten. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103, 108.)

Tuomen ja Sarajärven (2009, 108–109) mukaan aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen. Ensin aineisto pelkistetään, sitten ryhmitellään ja pyritään teoreettisten käsitteiden luomiseen. Pelkistettäessä analysoitava tieto voi olla puhtaaksikirjoitettu haastatteluaineisto tai jokin muu dokumentti, joka pelkistetään tutkimustehtävän ohjatessa niin, että siitä karsitaan tutkimukselle kaikki epäolennainen pois. Pelkistäminen voi tapahtua esimerkiksi alleviivaamalla tekstiä erivärisillä kynillä, jonka jälkeen ne kirjoitetaan erilliselle konseptille.

Aineistoa ryhmiteltäessä aineistosta nostetut ilmaukset käydään tarkasti läpi ja aineistosta etsitään joko samankaltaisuuksia tai toisistaan eroavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Täten aineisto tiivistyy. Viimeisessä analyysivaiheessa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä, joista tutkija tekee johtopäätökset. Käsitteitä yhdistämällä muodostetaan vastaus tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–112.)

4.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen tekemisessä pyritään välttämään virheellisiä tietoja. Tämän takia on tärkeää arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijoiden tarkka selostus kaikista tutkimuksen toteuttamisen vaiheista. Tutkimukseen vaikuttavia olosuhteita ja mahdollisia häiriötekijöitä tulee arvioida selvästi ja totuudenmukaisesti. Tärkeää on, että tutkija perustelee tulkintojaan ja päätelmiään. Se lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232.)

Laadullisen tutkimuksen eettisyys on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli. Eettisyys nähdään laadukkaana tutkimuksena, jossa tutkija on huolehtinut muun muassa tutkimussuunnitelman laadukkuudesta, valittu tutkimusasetelma on sopeva sekä raportointi on hyvin tehty. Laadukasta tutkimusta ohjaa eettinen sitou-

tuneisuus. Yksi eettinen lähtökohta on varmistaa tutkittavien suoja, joka tarkoittaa tutkimukseen osallistuvien oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamista. Tutkimustiedot ovat luottamuksellisia, eikä niitä saa luovuttaa ulkopuolisille tai käyttää muuhun tarkoitukseen. Tutkijan tulee huolehtia tutkittavien anonymiteetista. Tutkijalta odotetaan rehellisyyttä ja vastuuntuntoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127, 131.)

Tutkimukseen osallistuville eettisen perustan takaavat ihmisoikeudet. Tutkittaville tulee kertoa selkeästi ja ymmärrettävästi tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Tutkimukseen osallistuvien eettiseen perustaan kuuluu vapaaehtoinen suostumus. Tutkittavan tulee tietää, että mistä tutkimuksessa on kyse. Hänelle on selvitettävä, miksi juuri hänet on valittu haastateltavaksi, esimerkiksi kuuluminen johonkin ryhmään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131: Eskola & Suoranta 2008, 92.)

4.3 Tutkimusaineiston keruu

4.3.1 Haastattelut

Aineiston keruu tehtiin teemahaastatteluna. Tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä laadullinen tutkimus, jossa jokaisen haastateltavan henkilökohtainen kokemus näyttäytyy merkittävässä osassa. Yhdistysten jäseniä haastateltiin henkilökohtaisesti yksi kerrallaan.

Ryhmähaastattelutilaisuudessa, joka pidettiin syksyllä 2010 Rymättylässä Arvion & Forssellin projektiin liittyen, oli mukana kuuden yhdistyksen edustajat. Näistä kuudesta yhdistyksestä valittiin haastatteluihin kaksi yhdistystä, koska heidän arvioitiin olevan motivoituneempia kuin sellaisten yhdistysten, jotka eivät olleet paikalla ollenkaan.

Yhdistykset, jotka valittiin, olivat Eläkeliiton Rymättylän yhdistys ry ja Velkuan Marttayhdistys ry. Eläkeläiset olivat innostuneita tulemaan mukaan tutkimukseen sitä tiedusteltaessa. He myös kertoivat laajasti toiminnastaan aiemmin

tehdyn projektityön ryhmähaastattelussa. Velkuan Martat valittiin sillä perusteella, että myös he olivat mukana ryhmähaastattelussa, kuten eläkeläisetkin, ja heidän toimintansa kuvaus kiinnosti meitä. Haastattelu saatiin kuudelta rivijäseneltä.

Haastattelujen aluksi haastateltaville kerrottiin tutkimusaiheesta, tutkimuksen tarkoituksesta, tavoitteista ja käytännöistä. Kerrottiin, että tutkimus toteutetaan luottamuksellisesti ja heidän anonymiteettiään kunnioittaen. Tutkimuksesta on poistettu kaikki tunnistettavat tiedot.

Teemahaastattelun esitestaus suoritettiin Eläkeliiton Rymättylän yhdistyksen puheenjohtajalla. Esitestauksen jälkeen tehtiin joitakin tarkennuksia haastattelukysymyksiin, samalla kysymysten määrää rajattiin. Esihaastattelu suoritettiin 19.1.2011 ja varsinaiset haastattelut 1.2.2011–10.2.2011 yksilöhaastatteluina. Haastattelut kestivät noin 20–30 minuuttia. Haastateltavat olivat iältään 50–70 vuoden välillä. Heistä yksi oli mies ja viisi naista. Kolme haastateltavaa on työelämässä, kolme on eläkkeellä. He olivat kuuluneet yhdistykseen 2–10 vuotta. Aikaa matkoineen haastatteluihin kului noin 16 tuntia ja ajokilometrejä noin 300km.

Toinen opinnäytetyömme tekijä haastatteli kaikki tutkittavat, koska hän asuu paikkakunnalla ja toinen puhtaaksikirjoitti ne, koska hän asuu kauempana. Yhdistysten puheenjohtajia lähestyttiin ensin sähköpostilla ja/tai puhelimitse. Häneltä pyydettiin ehdotus ensimmäisestä haastateltavasta. Sen jälkeen otettiin yhteys mahdolliseen haastateltavaan puhelimitse. Kun häneltä oli saatu lupa, toimitettiin lupakaavake ja haastattelurunko etukäteen sähköpostilla ja sovittiin haastattelu-aika. Lupakysely toimitettiin haastateltavalle yksi kerrallaan lumipallo-otantaa käyttäen eli edellinen haastateltava ehdotti seuraavaa jne. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 59–60).

Esihaastattelu oli hyvää oppia tulevien haastattelujen varalle. Haastattelu venyy helposti liian pitkäksi ja siihen tulee myös liikaa sellaisia asioita, jotka eivät ole tutkimuksen kannalta oleellisia. Pyrittiin siihen, että haastateltavat mahdollisim-

man paljon itse kertoisivat, jotta saataisiin aitoja mielipiteitä. Haastattelun edessä tehtiin vain tarkennuksia vastauksiin.

Kaksi haastattelua sovittiin kirjastoon, paikka oli hyvä ja rauhallinen. Neljä haastattelua tehtiin haastateltavien kotona, jossa he olivat yksin paikalla. Tutkimuksen luotettavuuden vuoksi haastattelut nauhoitettiin ja puhtaaksikirjoitettiin. Analyysin jälkeen nauhoitukset hävitettiin.

4.3.2 Aineiston analyysi

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluna keväällä 2011. Haastatteluissa käytiin läpi tarkoin mietityt teemat syventävien kysymysten avulla. Jäseniä haastateltiin yksilöllisesti. Haastattelut nauhoitettiin, minkä jälkeen ne kirjoitettiin puhtaaksi sana sanalta. Yksi haastattelu kesti noin puoli tuntia. Jokaisen teeman alle mietityt kysymykset toimivat teemojen jäsentäjinä niin haastattelijalle kuin haastateltaville. Puhtaaksikirjoitettuja liuskoja tuli 46 kappaletta ja haastattelun purku vei aikaa noin 24 tuntia

Induktiivinen eli aineistolähtöinen sisällön analyysi toteutettiin siten, että haastattelut kuunneltiin ja kirjoitettiin auki sana sanalta. Tämän jälkeen haastattelut luettiin huolellisesti muutamaan kertaan läpi ja perehdyttiin niiden sisältöön. Aineistosta etsittiin pelkistettyjä ilmauksia ja niitä alleviivattiin. Tutkimuksen kannalta oleellisin tieto erotettiin. Pelkistetyt ilmaisut listattiin, ja etsittiin samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Pelkistetyt ilmaisut yhdistettiin ja niistä muodostettiin alaluokkia. Alaluokista muodostettiin yläluokat ja yläluokkia yhdistämällä muodostuivat kokoavat käsitteet. Käsitteitä yhdistämällä löydettiin vastaus tutkimustehtävään.

5 TULOKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millaisia näkemyksiä saaristolaisilla on yhdistyksen merkityksestä heidän hyvinvoinnilleen. Opinnäytetyö selvitti, mikä on yhdistysten merkitys hyvinvoinnin edistäjänä sekä sitä, mitä yhdistykseen kuulumisen merkitsee saaristolaisille ja mitä haasteita saaristolaisuus tuo yhdistystyölle. Opinnäytetyössä lähdettiin liikkeelle aineistolähtöisestä sisältöanalyysistä käsin, koska haluttiin selvittää aineistosta nousevia tekijöitä, jotka liittyvät nimenomaan syrjäseutujen yhdistyksiin.

Aineiston keruumenetelmänä käytetty teemahaastattelu luotiin kolmannen sektorin ja hyvinvoinnin käsitteiden pohjalta. Teemojen alla olevilla kysymyksillä pyrittiin jakamaan tutkimustehtävä pienempiin osiin. Teoriaosuudessa yhdistystoimintaa on tarkasteltu erilaisista näkökulmista.

Tutkimustuloksia analysoitiin haastatteluteemojen mukaan. Haastateltavia pyydettiin määrittelemään hyvinvointi saaristossa. Yhdistykseen kuulumisen merkitystä selvitettiin kysymällä yhdistyksen merkityksestä omalle hyvinvoinnille ja mitä asioita yhdistykseen kuulumisen on tuonut elämään. Haasteita, joita saaristolaisuus tuo yhdistystyölle, käytiin läpi kysymällä onko yhdistystoiminta mahdollisesti erilaista kaupungissa kuin saaristossa sekä pyydettiin kuvailemaan yhdistyksen toimintaa. Haastateltavat saivat myös lopuksi vapaasti kertoa asioita, jotka liittyivät yhdistystoimintaan.

5.1 Hyvinvointi saaristossa

Haastateltavilta kysyttiin heidän näkemyksiään hyvinvoinnista saaristossa. Haastatteluista saadut tulokset on jaoteltu viiteen kategoriaan, jotka ovat luonto, terveys, palvelut, sosiaaliset suhteet ja kulkuyhteydet (Taulukko 1).

Haastateltavien mukaan hyvinvointi on fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista tasa-painoa. Liikkuminen ja liikenneyhteydet koettiin hyvinvointia lisääviksi asioiksi,

samoin sosiaaliset suhteet, ystävät, aktiviteetit ja harrastustoiminta. Eräs haastateltava totesi, että hyvinvointi ei ole sitä, että pääsee helpolla.

”Se on sitä, kun raskaan työpäivän jälkeen menee saunaan, ottaa kahvikupin ja mene tohon terassill istumaan tai ulos istumaan. Juo kahvit ja linnut laulaa. Niin mikäs siinä ihanampaa. Eikä mittään kauheaa pörinää kuulu. Vaikka olisi kuinka raskas päivä, kun taas illalla palautuu ja aamulla taas terveenä lähtee uudestaan, ei tuu semmosta stressiä. Niin ja nukkuu hyvin.” (haastateltava 5)

Luonto ja meri koettiin erittäin tärkeäksi kaikissa haastatteluissa. Jo pelkkä meren katseleminen rauhoitti mieltä. Samoin raitis, puhdas ilma tuo hyvinvointia saaristossa. Vastauksissa luonto koettiin hyvin läheisenä. Merellä veneily, kalastus ja uiminen kesällä sekä kalastus talvella rentouttavat.

Myös se, että ihmisiä on harvakseltaan ripoteltuina sinne tänne, oli haastateltavien mielestä hyvinvointia lisäävä asia. Naapurista pidetään huolta, mutta saa olla myös omassa rauhassaan. Ihmiset tuntevat toisensa ja ovat läheisiä, yhteydenpito on tiivistä ja kaupassa tervehditään.

Oma hyvä terveys lisää hyvinvointia ja liikkuminen omin avuin. Toimivat kulkuyhteydet ovat myös elintärkeitä sekä palveluautot ja palvelutaksit. Hyvinvoinnista kysyttäessä eräs haastateltava totesi, että se on paljon itsestä kiinni, mitä haluaa elämältä ja mitä siltä odottaa.

Kahdessa vastauksessa hyvinvointi nähtiin samanlaisena saaristossa kuin missä tahansa muuallakin. Terveyttä pidettiin tärkeänä ja sitä, että perustarpeet tulevat tyydytetyiksi, ettei ole nälkä eikä kylmä. Nämä vastaajat totesivat kuitenkin, että tietenkin palvelut ovat ihan eri lailla saatavissa, kun asuu parin lossin takana. Ja jos ei olisi mitään liikenneyhteyttä, niin kyllä se ratkaisevasti olisi erilaista. Varmasti se vaikuttaisi hyvinvointiinkin.

Taulukko 1 Hyvinvointi saaristossa

<u>Kategoria 1</u>	<u>Kategoria 2</u>	<u>Kategoria 3</u>	<u>Kategoria 4</u>	<u>Kategoria 5</u>
luonto	terveys	palvelut	sosiaaliset suhteet	kulkuyhteydet
meren katseleminen ja veden äärellä oleminen	kotisairaanhoido	hyvä ruoka	pidetään huolta naapurista-kin	tie kotipihaan
hiljaisuus ja rauha	tasapainoinen olo, nukkuu hyvin	kyläkauppa	toimiva kännykkä- ja atk-yhteys	palveluauto
helppo hengittää	palautuu työn raskuudesta	kyläkoulu	ihmisten kanssa toimiminen	julkinen liikenne
retkeily, kalastus, marjastus	ei ole sitä, että pääsee helpolla	palveluauto	yhteenkuuluvaisuus	lossi, lautta, yhteysalus ja ilmatyynyalus
meri			harvakseltaan ihmisiä	

5.2 Yhdistykseen kuulumisen merkitys

Haastateltavilta selvitettiin heidän käsityksiään yhdistykseen kuulumisen merkityksestä heidän hyvinvoinnilleen. Vastaukset jaettiin neljään kategoriaan, joita ovat yhdessäolo, tiedon saanti, pienimuotoinen yhteiskunta ja virkistys (Taulukko 2).

Ihmisellä on perustarpeena kuulua johonkin ryhmään ja saada uusia ystäviä ja tuttavuuksia. On tärkeää nähdä muita ihmisiä. Yhdistystoiminnasta saa tätä lä-

heisyyttä muiden ihmisten kanssa ja henkistä vireyttä. Yhdessäolo koettiin merkittävimmäksi asiaksi yhdistystyössä. Yhdistykseen liittyminen on lisännyt sosiaalisen elämän määrää ja laatua. Siinä voi tuoda oman kortensa kekoon ja saada lisämerkitystä omalle elämälleen. Haastateltavat kokivat tärkeäksi sen, että on viikko-ohjelma ja että ihmisellä on haaveita, toiveita ja ajatuksia tulevaisuuden suhteen. Mitään uutta ei kovasti kaivata. Yhdistystoiminta koettiin sopivaksi pieneksi tekemiseksi, mutta ei kuitenkaan rasitteeksi.

Yhdistysten toimintamuotoihin kuuluvat myös luennot ja tiedonjako sekä monenlaiset kurssit, joilla oppii uusia asioita, atk-kurssit, kokkikurssit ym. Luennot voivat olla terveyteen tai muihin ajankohtaisiin asioihin liittyviä. Yhdistystyö on myös yhteydenpitokanava ihmisten välillä ja tuo uudenlaista toimintaa arkeen.

Yhdistykseen kuulumisen nähtiin myös siten, että ellei kuuluisi yhdistykseen, kokisi olevansa oman yhteisönsä ulkopuolella, irti yhteiskunnasta. Yhdistystyö lähentää ihmisiä entisestään. Halutaan pitää huolta toinen toisistaan, välitetään.

Virkistystoiminta on perinteisesti ollut yhdistysten järjestämää. Yhdessä meneminen on myös tärkeää, koska yksin ei tule aina lähdettyä.

”Tietysti enemmän pitäisi jottain yksinäs niin kuin etsiä jotain. Sekin on simmosta, ei tuu oikein. Näkee jotain lehdestä ilmoituksen, että olis taas jotain konsertti jossain. Samassa unohtuu se ajatus, pitäis lippu hankkia. Ei sillain kuitenkaan. Se jäisi vähemmäks.” (haastateltava 5)

Yhdistykseen kuulumisen merkitsee haastateltaville myös sitä, että he voivat kokea olevansa enemmän saaristolaisia, yhdistys tuo me-henkeä. Ryhmässä voi kokea itsensä hyväksytyksi ja tuntea, että minustahan on vielä johonkin, minua tarvitaan vielä. On tärkeää, että on joku asia, minkä eteen toimii. Lisäksi ihan fyysinen kosketus (esimerkiksi käsipäivää kuukausikokouksissa) on tärkeää. Monet asuvat yksin ja silloin mitään kosketusta toiseen ihmiseen ei ole kotonana.

Taulukko 2 Yhdistykseen kuulumisen merkitys

<u>Kategoria 1</u>	<u>Kategoria 2</u>	<u>Kategoria 3</u>	<u>Kategoria 4</u>
yhdessäolo	tieto, luennot	pienimuotoinen yhteiskunta	virkestystoiminta
näkee muita ihmisiä	henkinen vireys	huolehditaan toinen toisistaan, välitetään	teatteri, tansseja kulkemisia
kontaktit muihin ihmisiin ja fyysinen kosketus	yhteydenpito-kanava	yhdistys lähentää	sopivaa pientä tekemistä
antaa ja saa itse, voi tuoda oman kortensa kekoon	yhdistys elävöittää koko saaristoa	sosiaalisen elämän laatu ja määrä paranee	kokkaaminen
lähentää, uudet tuttavuudet	kerhoissa oppii uusia asioita	perustarpeita kuulua johonkin ryhmään	yksin ei tule men-tyä
ryhmässä voi kokea itsensä hyväksytyksi	ennen mentiin naapuriin kuulemista kuulemaan, asiaa ei tarvinnut olla	talkoohenkeä löytyy	entiset saaristolaiset tulevat kaupungista koontumisiin, muistelut
kokee olevansa enemmän saaristolainen =”me henki”			on jossain mukana, pysyy virkeänä

5.3 Saariston tuomat haasteet yhdistystyölle

Kolmas tutkimuskysymys kuvaa saariston tuomia haasteita yhdistystyölle. Kerätty aineisto on jaettu kolmeen kategoriaan, jotka ovat liikenneyhteydet, sosiaalinen kanssakäyminen ja pitkät välimatkat (Taulukko 3).

Saaristossa on karut olosuhteet niin yksilölle kuin yhdistystoiminnallekin. Saariston alue on laaja ja harvaan asuttu, etäisyydet ovat pitkiä ja vesistö hankaloittaa kulkemista. Lossit, ilmatyynyalukset sekä yhteysalukset kuljettavat ihmisiä saarten välillä ja mantereelle. Saaristossa yhdistystoimintaa varten kokoontuminen on haasteellisempaa kuin taajamissa. Kokoontumista hankaloittavat mm. keliolosuhteet. Yhteysalukset voivat jättää jonkun käyntirannan väliin, esimerkiksi ahtojään tai myrskytuulen vuoksi. Syystalvella, kun jää ei vielä kannaa ja veneellä ei enää pääse, saarissa voidaan olla 2–3 viikkoa ilman mitään kulkuyhteyttä. Samoin kelirikko aikaan kevättalvella.

”Kyllä saaristossa asuminen jotakin ihmiselle opettaa. Se on kyllä opettanut sitäkin, että sä olet ihan luonnon voimien armoilla. Tota, ei voi aina mennä, että mä menen just silloin. Aina täytyy ottaa huomioon se, että kaikki muut asiat hoituu. Ettei ihan minä tässä määrään ja just sillä kellonlyömällä.” (haastateltava 6)

”Ettei siellä voi sillain kokoontua kaikista saarista tulemaan, kun on kelirikkoaika. Silloin munkin nuoruudessa, kun oli näitä iltoja, niin sinne mentiin koko perhe. Täyty olla miehet mukana. Miehet ajo paattia, hevosella mentiin. Lapset olivat mukana. Se oli mukavaa. Juhlia. Sai ottaa kahvileipää. Vähän se oli yhtä juhlaa.” (haastateltava 6)

”Ukot on kulettanut niitä naisia sitten jonnekin saareen. Ja se on ollut hyvin tärkeä.” (haastateltava 2)

Saariston ankarat olosuhteet ovat myös madaltaneet siellä asuvien kynnystä lähteä mukaan yhdistystoimintaan. Saaristossa talkoohenkisyys on aina ollut itsestäänselvyys, ihmiset ovat joutuneet auttamaan toisiaan hankalissa tilan-

teissa. Yhteenkuuluvuuden tunne elää saaristossa voimakkaana, se voi helpottaa yhdistykseen liittymistä. Ihmiset asuvat eri saarissa ja kokoontumisaikoja sovitteluaan yhteen. Oma auto ja ajokortti ovat välttämättömiä. Kimppakyytejä vierastetaan ja julkista liikennettä ei ole kuin kerran pari päivässä. Oma vene on myös välttämätön. Toisaalta inhimilliset esteet ovat vähäisempiä, vaikka fyysiset esteet ovatkin suuria.

”Yhdistys on kumminkin tämmöinen, että järjestetään tilaisuuksia, tämmöistä sitten kontaktia. Muuten aikalailla varsinkin näin talviaikaan olla siellä omissa mökeissä. Savuja taloista vaan nousee. Tota, aika yksinäistä on.” (haastateltava 6)

Aktiivisuutta kaivattiin enemmän yhdistystyöhön ja jäseniä hallitukseen syrjäkyliltä, että kaikkien ääni tulisi kuuluviin. Sillä tavalla saisi tietoa, mitä yhdistystoiminnalta kaivataan.

Yhdistysten tiedotusta on helpottanut atk-osaamisen lisääntyminen. ATK:n käyttöä hankaloittaa se, että tietoliikenneyhteydet eivät aina toimi saaristossa, eivät edes kännykkäyhteydet. Yhteyksiä on yritetty parantaa saariston alueella, mutta 3G-verkkoa ei ole vielä kaikkialla ja yhteydet ovat hitaita.

Osalla saariston yhdistyksistä ei ole kokoontumistiloja. Kokoontumiset ovat olleet jäsenten kotona tai joskus pankin tiloissa. Nykyään ihmiset eivät enää niin mielellään halua yhdistysten kokoontumisia koteihinsa kuin aiemmin.

Taulukko 3 Haasteet

<u>Kategoria 1</u>	<u>Kategoria 2</u>	<u>Kategoria 3</u>
liikenneyhteydet	sosiaalinen kanssa- käyminen	pitkät välimatkat
yhteysalukset, lossit, lossien huollot, jäätilan- ne, kelirikko	kynnys lähtä liikkeelle matala, talkoohenkisyys	ihmiset asuu ripoteltuina sinne tänne
oma auto välttämätön ja ajokortti oma vene	halutaan tuntea naapuri ja halutaan olla mukana yhdistyksessä	alue on laaja
kimppakyytejä vieraste- taan	yhdistystoiminta lähei- sempää	luonnon armoilla
ei julkista liikennettä joka paikkaan	helppo lähtä mukaan, tuttuja	tietotekniikka helpottanut tiedotusta

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena oli haastatteleamalla paikallisyhdistyksiä kartoittaa niiden asemaa ja tarkoitusta saaristossa. Opinnäytetyömme antaa kuvaa Naantalın saaristossa toimivien yhdistysten merkityksestä saaristolaisien hyvinvointiin.

Johtopäätökset ovat tutkijoiden omaa ajattelua, jossa tutkijat pohtivat analyysin tuloksia ja tekevät niistä omia tulkintoja. Johtopäätökset selkiyttävät analyysivaiheen aikana esiin nousevien tulosten merkitykset ja pyrkimyksenä on vastata tutkimustehtävään ja – kysymyksiin. (Hirsjärvi, 2004, 213–214.)

Johtopäätöksissä tutkimustuloksia on integroitu teoreettisiin lähtökohtiin. Tutkimustuloksia on verrattu tämän lisäksi myös aiempien tutkimusten tuloksiin.

Haastateltavien näkemyksissä korostui yhdenmukaisuus etenkin siitä, että meri ja luonto ovat tärkeimmät hyvinvointia lisäävät tekijät saaristossa. Toinen asia, mikä tuli esille haastatteluissa, oli yhteisöllisyys ja me–henki. Yhdistyksessä voi luoda uusia ihmiskontakteja ja tuntea kuuluvansa johonkin. Yhdistystoiminta tuo apua arkeen monelle saaristolaiselle ja sisältöä jokapäiväiseen elämään.

Opinnäytetyön tuloksissa käy ilmi, että on tärkeää löytää itselleen sopiva toimintamuoto yhdistyksessä. Toiminta on monipuolista ja toimintamuotoja on erilaisia. Yhdistyksessä toimiminen on ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia edistävää toimintaa.

Pihlajan tutkimuksessa (2010,87) todetaan, että kolmas sektori on ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia tukevaa toimintaa. Yhdistystoiminta laittaa ihmiset liikkeelle, mikä on tärkeää ihmisen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille.

Tutkimustuloksista käy ilmi, että ihmisellä on perustarpeena kuulua johonkin ryhmään ja saada uusia ystäviä ja tuttavuuksia. Yhdessä tekemisen tuntu ja me-henki nostattaa saaristolaisten itsetuntoa. On tärkeää nähdä muita ihmisiä. Yhdistystoiminnasta saa tätä läheisyyttä muiden ihmisten kanssa ja henkistä vireyttä. Yhdessäolo koettiin merkittävimmäksi asiaksi yhdistystyössä. Ryhmässä voi kokea itsensä hyväksytyksi ja tuntea, että minustahan on vielä johonkin, minua tarvitaan vielä. On tärkeää, että on joku asia, minkä eteen toimia.

Yhdistyksissä toivottiin kaupungin tukea tilojen ja aktiviteettien ohjaajien suhteen. Itse toiminnan järjestäminen kyllä hoituisi yhdistykseltäkin. Yhdistysten tarjoamat liikuntapalvelut koettiin myös projekteissamme hyväksi lisäksi kaupungin tarjoamiin palveluihin.

Pihlajan (2010, 65) tutkimuksessa todetaan, että kolmannen sektorin roolin kasvua jarruttaa eniten rahoitukset. Kasvua jarruttaa myös järjestöväen ikääntyminen ja pula aktiivisista toimijoista. Ongelmana ovat myös monesti pitkät välimatkat ja harvaanasutus.

Haastatellut tunnistivat ikääntymisen ongelman yhdistyksissä. Kaivataan lisää uusia tekijöitä, jotta yhdistystoiminnalla olisi jatkuvuutta. Toiminnasta pitäisi tiedottaa enemmän, jotta mukaan saataisiin lisää ihmisiä. Esimerkiksi saariston kesäasukkaat olisivat hyvä voimavara yhdistystoiminnalle. Eräässä haastattelussa kävi ilmi, että jotkut vapaa-ajan asukkaat käyvät kaupungista saariston yhdistyksen kokouksissa ja kokevat sen tuovan hyvinvointia, kun tapaa vanhoja tuttuja. Aktiivisuutta kaivattiin enemmän yhdistystyöhön ja jäseniä yhdistysten hallitukseen syrjäkyliltä, että kaikkien ääni tulisi kuuluviin ja tietoa sitä kautta, mitä yhdessä haluttaisiin tehdä.

Vaaraman ym. (2010, 12–13) tutkimuksen mukaan hyvinvointi käsittää seuraavanlaisia asioita: terveys, elinolot, toimeentulo, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen ja onnellisuus. Sosiaaliset suhteet nähtiin hyvin tärkeinä. Se, että saa yhdistyksessä ihmiskontakteja ja uusia ystäviä on voimavara monelle ihmiselle jokapäiväiseen arkeen. Se, että kuuluu johonkin ryhmään ja on hyödyksi,

on myös hyvinvointia lisäävä asia. Terveys on kaikille ihmisille tärkeä asia. Ikäihmisillä on pelko, ettei pärjää yksin kun vanhenee.

Tässä työssä kävi ilmi, että kaikki haastateltavat haluavat asua kotona saaristossa loppuun asti, vaikka pientä sairastelua olisikin. He kokivat, että saaristossa oli turvallinen asua ja lähes kaikki saaristolaiset tunsivat toisensa. Saaristossa on ollut pitkät perinteet sillä, että naapuria on aina autettu. Saariston olot ovat olleet aikoinaan hyvinkin niukat ja karut. Monet haastatelluista olivat muuttaneet saaristoon muualta Suomesta. Saaristossa on jotain, minkä vuoksi myös muualla asuvat ihmiset haluavat sinne muuttaa. Tutkimustuloksissamme se näytti olleen meri, luonto, hiljaisuus ja rauha. Yhdistyksen jäseniä haastateltaessa raha ei ollut ratkaiseva tekijä. Luonnon arvot olivat tärkeimpiä asioita.

Yhdistystoiminta koettiin myös sellaiseksi toiminnaksi, mikä ei ole pakollista. Välillä voi olla poiskin ja sitten taas palata, kun on tarvetta. Eli toiminta koettiin vapaaehtoiseksi toiminnaksi eikä työn korvikkeeksi. Yhdistystoiminnasta on tullut mahdollisesti jatkoa sille, mitä tehtiin aikojen alussa eli autettiin naapureita ja ystäviä hädän hetkellä ja yritettiin arjen pyöryksen keskellä keksiä vapaa-ajan viettotapoja. Kolmas sektori käsitteenä vakiintui Suomessa vasta 1970-luvulla.

Hyypä (2002, 62, 139–140) mainitsee kirjassaan, että terveyden edistämisen painopiste tulisi siirtää yksilökeskeisestä terveyskäyttäytymisestä tukemaan vapaaehtoista osallistumista seura-, kerho-, ryhmä- ja harrastustoimintaan. Hän arvioi, että sosiaaliseen pääomaan ja yhteisöllisyyteen sijoittaminen on vähintään yhtä tehokasta kuin hoitojärjestelmän parantaminen tai tavanomainen lääketieteellinen hoito. Eläkeliiton yhdistyksen yhtenä toimintamuotona Rymättylässä oli käydä viemässä vanhuksia ulos. Tällä toiminnalla on kauaskantoiset vaikutukset. Tätä voisi kutsua kansalaisaktiiviseksi toiminnaksi, josta on hyötyä kaikille osapuolille. Sen tuomaa iloa sekä auttajalle että autetulle ei voida mitata rahassa.

Hyypä havaitsi, että epäluottamus heikentää terveyttä - jopa enemmän kuin liikapaino. Yhdistystoiminta taas lisää ihmisten välistä luottamusta. Hyypän teoksessa todetaan myös, että tiheä sosiaalinen verkosto suojaa dementiaalta.

Naantalın saaristokuntiin kuuluvat Merimasku, Rymättylä ja Velkua. Saaristosta löytyy lähes 1000 saarta ja ilman kiinteää tieyhteyttä olevia pysyvästi asuttuja saaria on 27. Saaristoalue on laaja ja harvaan asuttu. Välimatkat ovat pitkiä ja vesielementit saarien välissä aiheuttavat välillä kulkemisongelmia. Kaikki haastateltavat kokivat tämän jonkinlaisena ongelmana, mutta sen kanssa on opittu elämään. Kovin kiire ei voi olla koskaan, mikä mahdollisesti on opettanut saaristolaisille kiireettömän elämän mallia.

Yhdistykset antavat äänen maan hiljaisille ja tuovat syrjäytettyjen näkemyksiä päätöksentekijöille. Yhdistyslaitos nähdään kunnan vahvuutena ja demokratiaan kuuluu kyky kuunnella kunnassa toimivia erilaisia yhdistyksiä. (Siisiäinen, 2002, 3, 177.) Naantalissa on olemassa saaristo-ohjelma, jossa yhtenä osana on tukea yhdistystoimintaa. Tutkimuksessa haastatellut olivat huolissaan saaristossa olevien yhdistysten tulevaisuudesta ja kokivat, että yhdistystoimintaa tuetaan eriarvoisesti saaristossa kuin Kanta-Naantalissa. Eriarvoisuutta koettiin kaupungin ja saaristolaitosten välillä myös harrastusten tukemisessa. Tämä tuli esiin myös Arvio & Forssellin projektityössä (2011).

Yhdistystoiminta on yksi saariston vahvuuksista. Yhdistykset nostavat keskusteluun tärkeitä asioita ja elävöittävät saariston asukkaiden elämää. Toimiva yhdistys vaatii konkreettista työtä ruohonjuuritasolla. Ihmisten kuunteleminen ja välittäminen ovat ensisijaisessa asemassa. Yhdistyksen tehtävänä on puolustaa heikompiosaisia ja vaikuttaa heidän hyvinvointinsa parantumiseen.

Opinnäytetyössä esitettyihin tutkimusongelmiin saatiin vastaus. Tutkimustulosten perusteella voidaan sanoa, että yhdistystoiminta kaikkineen edistää saaristolaitosten hyvinvointia. Samaan lopputulokseen on päädytty aikaisemmissakin tutkimuksissa, jotka ovat tutkineet yhdistysten merkitystä ihmiselle. Voidaan sanoa, että yhdistystoiminta on ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia edistävää toimintaa.

Yhdistysten rooli voi tulevaisuudessa nousta vieläkin tärkeämmäksi kuin se nyt jo on, koska aiemmat kokoontumis- ja tapahtumafoorumit vähenevät. Kyläkaupat häviävät ja seurojentalot autioituvat. Tilalle tulevien esim. vesistön suojele-

yhdistysten ja muiden vastaavien merkitys korostuu uusina sosiaalisina kohtaamisfoorumeina.

7 POHDINTA

Opinnäytetyö antoi kuvan yhdistysten hyvinvointia edistävästä toiminnasta Naantalin saaristossa. Hyvinvointia kuvaavissa näkemyksissä korostui meren ja luonnon merkitys omalle hyvinvoinnille. Yhdistystoiminta nähtiin myös hyvinvoinnin kannalta tärkeänä.

Haastateltavien jäsenten määrä oli pieni (6 jäsentä), minkä vuoksi luotettavuus saattoi kärsiä. Lisäksi se edustaa aktiivisesti toimivia henkilöitä. Mielestämme teemahaastattelu oli kuitenkin oikea muoto lähestyä aihetta. Kaikki haastateltavat olivat avoimia ja kertoivat mielellään yhdistystoiminnasta ja mielipiteistään hyvinvointiin liittyen.

Koimme haastattelun tekemisen haastavana ja mielenkiintoisena. Oli vaikeaa olla johdattelematta haastateltavia, koska ei ollut aikaisempaa kokemusta haastattelemisesta. Ongelmana erään haastattelun kuuntelussa oli, että ei kuullut nauhurista kaikkea tekstiä kunnolla. Äänen taso oli välillä heikko ja oman ongelmansa toi myös saariston murre. Yhdessä haastattelussa seinäkello löi koväänisesti peittäen alleen vastauksen. Se että, haastattelija ja haastateltava puhuivat joissakin kohdissa yhtä aikaa, vaikeutti nauhoituksen puhtaaksikirjoitusta. Opinnäytetyön luotettavuutta saattoi heikentää myös se, että jotkut haastateltavat ja haastattelija tunsivat toisensa. Tämä saattoi vaikuttaa siihen, että vastauksissa yritettiin myötäillä ja antaa ns. toivottuja vastauksia.

Harvaanasutulla alueella ihmiset tuntevat toisensa ja heidät voi pystyä tunnistamaan ilman nimiäkin. Haastateltavat valittiin lumipallo-otannalla. Tämän tavan heikkous oli se, että haastateltavaksi valikoitui vain yhdistysten aktiivijäseniä. Etuna lumipallo-otannassa on, että saatiin haastateltaviksi juuri ne henkilöt, jotka olivat keskeisiä tutkimustehtävien kannalta.

Työtä oli mielenkiintoista tehdä, koska aihe oli omaa sydäntä lähellä. Opinnäytetyön lopputulos ei ollut yllättävä, koska aiemmat tutkimukset olivat antaneet samansuuntaisia tuloksia. Itse tutkimusprosessi oli mielenkiintoinen. Opinnäytetyön tekeminen yhdistystyöstä antoi ajattelemisen aihetta siitä, kuinka monipuolista se on ja kuinka paljon yhdistyksessä mukanaolo voi vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin.

Kokoontumisen ongelmaksi koettiin huonot liikenneyhteydet. Yhdistykset voisivat miettiä yhdessä, miten jäsenet pääsevät parhaiten ja edullisesti kokoontumisiin mukaan. Koska kulkeminen ja hankalat matkat ovat ihmisten sosiaalisen kanssakäymisen hidasteena tai esteenä, näkisimme tulevaisuudessa panostettavan juuri tähän asiaan. Naapuri tunnetaan ja halutaan auttaa tarvittaessa, mutta kuitenkin kimpakyytejä vierastetaan tai niitä ei vain osata järjestää. Yhdistyksissä voisi toimia kuljetuksista vastaava henkilö, joka kokoaisi kuljetustarpeet yhteen, pohtisi ja järjestelisi niitä parhaimmalla mahdollisella tavalla. Hän tiedottaisi jäsenille mahdollisista osallistujista ja kulkureiteistä seuraavaan tapaamiseen.

Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia, kuinka tutkimusympäristö vaikuttaa lopputulokseen, esimerkiksi Naantalin saaristo verrattuna Kanta-Naantaliin. Olisi myös mielenkiintoista tietää, miten tuloksiin olisi vaikuttanut, jos haastateltavien joukossa olisi ollut henkilöitä, jotka eivät ole kovin aktiivisesti mukana yhdistystyössä.

Tutkimuksen aikana myös selvisi, että yhdistykset tarvitsevat Kanta-Naantalilta muutakin kuin rahallista tukea. Tärkeimpänä tarvittaisiin toimitiloja. Toivoisimme, että työmme tulosta voisi käyttää hyödyksi pohdittaessa Naantalin saaristossa yhdistysten toimintaedellytyksiä ja kaupungin tuen laatua ja määrää. Myös kesäasukkaiden halukkuutta saariston yhdistystoimintaan mukaan voisi kartoittaa tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Arvio, H. & Forssell, C. 2011. Kolmannen sektorin rooli ja tulevaisuus Naantalın saaristossa. Projektityö. Turun ammattikorkeakoulu..

Eläkeliiton menestystarina. 2000. Yhteisiä vuosia. Jyväskylä: Gummerus.

Eskola, A. & Kurki, L.(toim.). 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Haapanen, H., Jalonen, U., Kannisto, T. & Koivumäki, O. 2011. Naantalın saariston hyvinvointikysely. Projektityö. Turun ammattikorkeakoulu.

Helander, V. 1998. Kolmas sektori. Saarijärvi: Gummerus.

Helander, V. 2004. Paikallisyhdistykset kunta-areenalla. Kunta-Suomi 2004-tutkimuksia nro 45. Suomen kuntaliitto. Helsinki: Kuntatalon paino.

Helander, V. & Laaksonen, H. 1999. Suomalainen kolmas sektori. Rakenteellinen erittely ja kansainvälinen vertailu. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki: Hakapaino.

Hietanen, E.; Kinnunen, P. & Siisiäinen, M. (eds.) 2000. The third sector in Finland. Review to research of the Finnish third sector. The Finnish Federation for Social Welfare and Health University of Lapland. Helsinki: Hakapaino.

Hirsjärvi, S. 2004. Aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätökset. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. 10 p. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu- teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hokkanen, L., Kinnunen, P. & Siisiäinen, M.(toim.). 1999. Haastava kolmas sektori. Pohdintoja tutkimuksen ja toiminnan moninaisuudesta. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Jyväskylä: Gummerus.

Hyyppä, M., T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Keuruu: Otava.

Hänninen, S., Kangas, A. & Siisiäinen, M.(toim.). 2003. Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Gummerus.

Jurvansuu, Sari. 2002. Paikallisyhdistysten menestystekijät. Tutkimus hyvistä käytännöistä. Sarja A. Tutkimuksia 2. Kansalaistoiminta ja nuorisotyö. Nro1

Viitattu 11.1.11. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>.

Kinnunen, P. & Laitinen, R. (toim.). 1998. Näkymätön kolmas sektori. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Helsinki: Hakapaino.

Laki kunta -ja palvelurakennemuutoksesta 9.2.2007/169. Viitattu 7.1.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070169>

Lundberg, R. 2003. Kolmas sektori hyvinvointipalveluiden tuottajana. Tutkimus. Vaasan yliopisto. Hallintotieteiden tiedekunta. Julkisoikeuden ja sosiologian laitos.

Martat. Viitattu 11.1.2011. <http://www.martat.fi>.

Martat Viitattu 11.1.2011. http://www.martat.fi/jarjesto/arvot_ja_visio/.

Mykkänen- Hänninen R. 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Myllymäki, A. 2003. Kolmas sektori kilpailuyhteiskunnan hyvinvointipalvelun täydentäjänä. Tampereen yliopiston julkisoikeuden laitos. Tampere.

Möttönen, S & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori, yhteistyön uudet muodot. Keuruu: Otava.

Naantalın hyvinvointikertomus 2010.

Naantali. Viitattu 11.1.2011. <http://www.naantali.fi/yhdistykset>.

Naantalın kaupungin saaristo-ohjelma 2009–2012. Viitattu 11.1.2011. www.naantali.fi/saaristo ja maaseutu>saaristo-ohjelma.

Nylund, M. 2000, Varieties of Mutual Support and Voluntary Action. A Study of Finnish Self-Help Groups and Volunteers. The Finnish Federation for Social Welfare and Health. Helsinki: Hakapaino.

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori maaseutukunnissa. Helsingin yliopisto. Ruralia-instituutti. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. Kansalaisjärjestö teemaryhmä kunnallisalan kehittämässätiö.

Raitanen, A. 2010. MTV3 aamutelevisio. Kansalaisareenan toiminnanjohtajan haastattelu. 1.12.2010.

Roivainen, I. (toim.). 2001. Yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Uusi Yhteistyö-projektin loppuraportti. Kolmen setlementin kokemuksia. Helsinki: Yliopistopaino.

Siisiäinen, M.(toim.). 2002. Yhdistykset kolmannen sektorin toimijoina. Tutkimus jyvaskyläläisistä yhdistyksistä. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Helsinki: Hakapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Turun Sanomat. 7.3.2011

Viitattu 31.1.2011. <http://www.uta.fi/laitokset/kkk/synergos/projektit/tyhy/alaistaidot1.php>

Vaarama, M., Moisio, P. & Karvonen, S.(toim). 2010. Suomalainen Hyvinvointi 2010. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.

Viitattu 11.1.2011. http://fi.wikipedia.org/vapaa_tietosanakirja.

Woodward, S. 2009. Using the support of the third sector. British Journal of Neurosciense Nursing (BR J NEUROSCI NURS). 2009 Feb; 5(2): 57. CINAHL. Viitattu 18.11.2010. URL: <http://www.cinahl.com/cgi-bin/refsvc?jid=2989&accno=2010214556>.

Yeung, A. 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa -ihanteita vai todellisuutta? YTY. Helsinki. Viitattu 11.1.2011. <http://www.sosteryty.fi/fi/julkaisut/?id=56>. Tiivistelmä.

LIITTEET

Haastattelurunko

Paikka: _____

Haastattelu alkoi klo: _____

Haastattelu loppui klo: _____

Yhdistyksen nimi: _____, miten kauan kuulunut yhdistykseen? __

1. Mitä tarkoittaa hyvinvointi saaristossa?

-Miten te tämän yhdistyksen jäsenenä ymmärrätte/määrittelette hyvinvoinnin?

2. Mitä yhdistykseen kuuluminen merkitsee teidän hyvinvoinnillenne?

-Miksi liityitte yhdistykseen ja miten se tapahtui?

-Millaisia mahdollisuuksia yhdistyksellä on vaikuttaa hyvinvointiinne?

-Luetelkaa sellaisia asioita, joita yhdistykseen liittyminen on tuonut elämäänne

3. Mitä haasteita saaristolaisuus tuo yhdistystyölle?

Voiko hyvinvointi olla erilaista saaristossa kuin kaupungissa? -Miten?

-Kuvailkaa yhdistyksenne toimintaa?

-Onko yhdistyksenne toiminta muuttunut sinä aikana, kun olette olleet yhdistyksen jäsen? Miten?

Miten osallistutte yhdistyksen toimintaan?

4. Onko vielä jotakin, mitä haluaisitte kertoa?

Tutkimuslupapyyntö

Olemme aikuisopiskelijat Carita Forssell ja Tarja Kannisto Turun ammattikorkeakoulusta, terveystieteiltä. Olemme tekemässä opinnäytetyötä yhdistysten merkityksestä Naantalin saaristossa. Tutkimusmenetelmänä käytetään teema-haastattelua.

Haastatteluaineisto kerätään ainoastaan opinnäytetyötä varten. Haastateltavan henkilöllisyys pysyy salassa ja haastattelu nauhoitetaan. Saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja materiaali hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Haastattelu on täysin vapaaehtoinen ja tutkimukseen osallistumisesta on mahdollista kieltäytyä milloin tahansa. Haastatteluun tulisi varata aikaa noin 20- 30 minuuttia. Ohessa mukana haastattelurunko etukäteen tutustumista varten.

Yhteistyöterveisin

Carita Forssell, 0400-53 62 08, carita.forssell@students.turkuamk.fi

Tarja Kannisto, 044-5125614, tarja.kannisto@students.turkuamk.fi

Suostun osallistumaan haastatteluun

Paikka ja aika

Allekirjoitus